

Сања Милић

Искупљење или освешћивање несвесног

Београд, 2018

Издавач:

Самостално издање

Copyright: Сања Милић, 2018

Ова књига је ауторско дело Сање Милић и на њу се односи
Закон о ауторским правима

www.sanjamilic.rs

„Одговори им Исус:
Није ли записано у Закону вашем:
Ја рекох: богови сте?“
(Јован 10:34)

Сви изрази којима хришћанство описује Бога: стварно биће, јестаствена природа, вечан, бесконачан, изван времена и простора, одговарају доживљају „Ја Јесам“. Треба знати да је божанско Ја или доживљај „Ја Јесам“ односност – Љубав. Ја не може постојати изван односа, оно је љубавни однос између нас и Бога. Бог – то смо ми, Он је исто што и ми, а у исто време је Неко различит, Неко Други. Та истост и различитост у исто време је доживљај толико интиман и присан, то је доживљај „Ја Јесам“. „Ја Јесам“ је Једно а Двоје. Љубав је Једно а Двоје, то је постојање, то је Биће и тако схватамо шта значи јестаственост Бога. Када схватимо да смо са Богом Једно а Двоје и да не постоји ниједно биће у овом и у свим световима са којим можемо истовремено да будемо Једно а Двоје осим са Богом, тада осветимо доживљај „Ја Јесам“ – Љубав. Бог је психичка чињеница, каже Јунг. Оно што треба схватити јесте да је Бог као Психа и наша психа, јер Он је Све. Психа је тако место сусрета нас и Бога. Она је Љубав као Једно које је Двоје. Као што се ми остварујемо кроз ту Љубав, тако се и Бог остварује кроз њу, кроз нас. Бог тако освешћује своје љубавно постојање у односу на нас, освешћује да је Љубав, зато што се Љубав једино кроз Другога остварује, а опет она је једнота нас и Бога. Психа или Сопство је тако љубавно остварење и нас и Бога. Бог се крије у нашем несвесном. Успостављање доживљаја „Ја Јесам“ указује зато на потребу освешћивања несвесног. Сви нивои нашег

несвесног – астрални, ментални, каузални, су Божје несвесно. Космос сачињава Божје несвесно. Божје Царство које се такође крије у нашем несвесном је сфера у којој се несвесно освешћује, тј. постаје Психа. Оно је тако наткосмичко. Све ове нивое несвесног морамо проћи да бисмо их оставили за собом - да бисмо осветили несвесно, и како каже Јунг, тајним венчањем свесног и несвесног, *mysterium coniunctionis*, стигли до Свести - Бога, до Божјег Царства. То је пут остварења Сопства и за нас и за Бога у односу на нас, јер је Сопство као архетип Бога, по Јунгу, унутрашњи божански центар у човеку и представља тоталитет његове личности. Све што постоји је унутар наше психе, али је реално, јер је наша психа и простор као енергија која се уобличава у друга реална бића. То је зато што је енергија интеракција и само тако постоји. И Бог је унутар наше психе, али и Он је Други, и то је врхунска и једина реалност. То је Психа или Сопство. То значе Христове речи: „Царство је Божје унутра у вама.“ Психа или Сопство је тако љубавно остварење и нас и Бога. Тако што постајемо Бог и Бог постаје ми, јер је Љубав Једно а Двоје (и само у том смислу Атман је Браман). То се види и по томе што за Јунга архетип Сопства као *imago Dei* представља везу између човека и Бога, и такође, по томе што је у хришћанству човек створен по Лику Личног Бога и тако представља лик Лика. Тако је, у хришћанском смислу, наша психа лик Лика, а Психа Лик. Лик је, такође, однос између нас и Бога који се успоставља нашим уподобљењем Богу, нашим обожењем, теозом. Лик је Личност, доживљај „Ја Јесам“ као љубавно одношење. Хришћански искази о трансцендентности Божје суштине су исправни, јер се остварење Сопства – Љубави између нас и Бога налази с оне стране овог света и свих светова, иако је Бог Психа иманентна нашој психи која се, опет, налази унутар ње. Јунг каже да је Сопство архетип трансцендентне целовитости, али га остварујемо унутар себе.

„И свјетлост свјетли у тами, и тама је не обузе“
(Јован 1:5)

Несвесно је место највеће светлости и највеће таме. По Јунгу Психа има своју тамну страну – Сенку. Сенка је страх од Љубави. Психа је љубавни однос, али је уједно и страх од Љубави. Наше изворно стање је било наш љубавни однос са Богом. У том љубавном кружном чину који је описан са четири фазе Рајховог оргастичког процеса и Јунговим кругом подељеним на четири дела као симболом Сопства, од Једног постаје Двоје и од Двоје Једно које захтева губљење себе. Страх од губитка себе породило је страх од Љубави. Страх је породило таму. Наш је једини задатак сада и он нам је био постављен на почетку – да љубав која је и тама преобразимо у савршену Љубав. Њу тек треба остварити превазилажењем страха, љубав тек треба да постане Љубав. То је смисао свог нашег искуства и искустава у овом и у свим осталим световима. Сада је љубав принуђена да уз помоћ своје тамне стране стиче знање о себи као Љубави, јер то знање није имала. Љубав је изнад добра и зла, она представља интеграцију – Сопство. То је смисао нашег духовног пута, јер када ми постанемо савршени и Бог постаје савршена Љубав. То значе Христове речи: “будите савршени као што је савршен Отац ваш небески.” Тама је породила зло. Сенка је зло или тама унутар Психе. Већ смо видели да космос сачињава Божје несвесно, па је сходно томе и зло у Божјем несвесном. У њему се ми и читава творевина налазимо и сходно томе ми га и сачињавамо. Ми смо сачинили Божје несвесно јер смо отпали од Себе. То Божје несвесно се састоји од онога што је Бог створио (еманирао), јер је Бог Творац и несвесним делом своје Личности који није ништа друго до творевина која настаје

унутар Божје Психе. Космос је Божје несвесно и у смислу да он представља место супротстављености свесног и несвесног, добра и зла, он представља несвесно које се освешћује, у мери у којој у њему влада зло он је неосвешћено несвесно. Степенице освешћивања несвесног воде ка томе да космос на крају нестаје. Љубав без стеченог знања о себи кроз своју супротност би била безвредна, зато Божја Љубав захтева жртву у виду савлађивања искушења или зла. Нико ко не савлада зло, тј. ко не интегрише своју Сенку, не може стићи до Божје Љубави, заслужити је. Тако Бог кроз сваког појединог човека освешћује и остварује Себе као Љубав. Услов очишћења несвесног и остварења Љубави – Бога је савлађивање зла. Путем савлађивања зла ми и Бог стичемо искуство или знање о Љубави, јер савлађујући зло губимо себе и тако превазилазимо страх. Тако да освешћење несвесног није ништа друго него искупљење, оно подразумева само жртвовање кроз губитак себе приликом савлађивања зла. Христ је рекао својим ученицима: „који једе моје тело и пије моју крв у мени пребива и ја у њему.“ Ове речи подразумевају да свако треба као и Он да разапне своје тело и своју душу свету (да једе Његово тело и пије Његову крв), да се разапне на крст који је Божја Љубав, а и још један од симбола Сопства по Јунгу, и физички и психички, и да тако пострада за Његову Љубав. То се и дешава, јер сваки човек страда у животу на овај или онај начин. Телесно или (и) психички, и тако се причешћује и сједињује са Христом – Богом. То је стварност и истина чији нам је смисао Христ открио својим Распећем. Савладати Сенку (ђавола) је услов Божје Љубави и савлађујући га остварујемо Сопство – љубавно јединство нас и Бога унутар наше психе, Себе – Бога – Психу. Тако Христ поставља захтев да изгубимо себе да бисмо савладали страх од Љубави. Бог се кроз нас, кроз нашу жртву прочишћава, пролази кроз ватру да би научио да поднесе и превазиђе неиздржљивост своје љубави, да нам се препусти, да постане Љубав. Кроз нас се Бог суочава са Собом, кроз нас Он

искушава Своје неизмерне дубине. Уплашили смо се Љубави и зато смо заборавили Бога – Себе. То је тачка настајања ега. То је тачка настајања несвесног, јер Сенка је несвесни его док је свесни его само његова пројекција. То је тачка настајања таме. Его је страх. Его је заборав. Лакше је затворити се у его него се усудити успоставити изворни однос Љубави према Другоме – Богу. Лакше је креирати мало ја, сопствену одвојеност и ограниченост, него изгубити себе, предати се потпуно што Љубав захтева. Тешко је освестити и остварити јединство – једноту коју претпоставља Љубав као једина стварност. Страх настаје када нисмо спремни да се препустимо Љубави и поднесемо жртву коју она захтева. Ако смо због те Љубави спремни да изгубимо све (его), сви страхови нестају. Једино је потребно савладати страх – его - ђавола у Богу – нама и освешћење несвесног подразумева само то искупљење. Оно је могуће само онако како је Христ рекао: „Ако ко хоће да пође за мном, нека се одрече себе самога (ега) и узме крст свој и иде за мном. Јер ко хоће да спасе свој живот – изгубиће га, а ко изгуби свој живот мене ради – наћи ће га.“ Колективно постојање је илузија, постоји само персонална психа која када се оствари као Бог цео космос нестаје. Хришћанство каже да је Лик Божји у човеку Ум. Ум је Логос, Христ, мушко начело које треба да се венча са Мудрошћу, Софијом, женским начелом. Ово венчање се извршава у несвесном и оно представља остварење Сопства. Свест сваког појединог човека треба да се венча са Христом или Софијом унутар себе. Јунг овај пар означава као Анимуса и Аниму. Сједињење са Богом је сједињење са Анимусом или Анимом у несвесном, који представљају нашег дуала који је Бог. Ко је савладао Сенку, ђавола, остварује комуникацију са Анимусом или Анимом и стиже на крај пута. „Дух дише гдје хоће, и глас његов чујеш, а не знаш откуда долази и куда иде: тако је сваки који је рођен од Духа.“ „Овце моје слушају глас мој, и ја њих знам, и за мном иду.“ Љубав, љубавно одношење је Личност. Када кажемо да постајемо Бог и да Бог постаје ми,

то означава однос – бити Двоје који су Једно по суштини – љубави. Љубавно одношење је тако остварење Целине, венчање свесног и несвесног, Свест - Бог.

“ Заиста, заиста ти кажем:
ако се ко не роди водом и Духом, не може ући у
царство Божје“
(Јован 3:5)

У хришћанству постоји подела на два дела целокупног бића: на чулно, односно на умно, тј. на телесно и умно. Тријада тело – душа – дух је у ствари монада, јер су они једно исто, а највиши израз тог јединства хришћанство означава као Дух или Ум. Дух је оно што су Грци звали Умом. Ум је оно што је апостол Павле називао Духом. То је Биће или тоталитет стварности који није ништа друго него Психа која се дели на свест и несвесно. То је наше божанско Ја, наша Свест – Бог путем које се освешћује несвесно и која је резултат освешћивања несвесног, и која садржи у себи и своје пројекције - свесни и несвесни ум или свесни и несвесни его који чине нашу психу. Ум је тако сложен систем који се састоји од ових нивоа. Оно што хришћанство назива чулним делом бића је его - свест која представља само спољни ниво Ума. Спољни ниво Ума – его је део Ума који барата нашим чулима која су усмерена ка спољњем свету. Главни задатак его - свести је скупљање информација из спољњег света путем чула. Его - свест функционише на рационалан, аналитички, логички и критички начин, јер се стално бави информацијама које се могу анализирати и проверити неким од наших чула. Она ради по принципу – оно што примећујем мојим чулима то постоји и то могу да разумем. Све друге информације које стижу до наше его - свести, а не долазе путем физичких чула, збуњују је. Тај спољни ниво Ума – его, окружује наше унутрашње нивое који се не баве нашим спољним светом, него се баве нефизичком стварношћу, световима или димензијама, и представљају много већи део Ума (Духа) од его свести. На тај начин наше несвесно представља у исто

време и оно споља, јер садржи у себи друге светове и друга бића, и оно унутра, јер ти светови и бића су унутар нас, не само у смислу да је човек микрокосмос, већ је он, пре свега, по хришћанству, микротеос. Све те друге стварности, сви суптилни светови које опажамо суптилним чулима сачињавају несвесни его који је такође спољни ниво Ума, иако је унутар њега. Тако и он, као и свесни его, представља чулни део бића. Да би се наша психа открила (остварила) као Психа, морамо превазићи и свесни и несвесни его, јер, по Христовим речима: “што је рођено од Духа, дух је.” Или, како каже Јунг, процес индивидуације је премештање средишта личности са ја – ега на нешто веће што подразумева интегрисање Сенке. За наш его, нашу свест која је физичко тело, свет и људи су реални, јер је наше физичко тело свест као простор (его) у коме је све реално. Ипак, свет и људи који се налазе у том простору су психички ликови, ликови наше психе пројектовани споља, наши кармички обрасци које смо поставили наспрам себе да бисмо их освестили и очистили. Его је тако само пројекција наше психе и он као физичко тело – простор је и даље унутар наше психе, њен садржај. Све док будемо имали его доживљаваћемо неке светове и неке људе – било астралне, менталне, каузалне, итд. Што се више ослобађамо ега, све је мање света и људи (бића), све док не останемо сами са Богом. Наше божанско Ја је такође (божанско) тело – простор у коме смо сами са Богом. То је Божје Царство. Циљ је значи ослободити се ега, а его је страх, страх од Љубави. Када то знамо, схватамо која је наша једина препрека, шта је оно једино на шта се све своди а што треба да превазиђемо, схватамо да је то једини разлог зашто смо на овој Земљи. Наш его као наша свест која је физичко тело – простор који доживљавамо као свет и људе је пројекција нашег ега из претходних живота који је смештен у нашем несвесном. Тај несвесни его је носилац наших кармичких образаца, наше карме. Он пројектује ту карму стварајући позорницу – наш свесни его који служи само томе да

препознамо своје кармичке обрасце (грехове). Позорница (наш свесни его) на којој су други људи коју смо креирали је само наше огледало наших сопствених кармичких образаца. Све док се карма буде пројектовала бићемо у колу рађања и умирања. Несвесни его је Сенка - ђаво у нашој психи који руководи нашом кармом и њеним превазилажењем. Зато је Христ рекао: „Ваш је отац ђаво“ и све док се не суочимо са њим, не прођемо кроз борбу са њим и не савладамо га, нећемо се ослободити и он ће бити наш отац и отац овог света у коме смо и свих осталих светова. Ђаво нас држи заробљенима и тек када га савладамо постижемо коначно ослобођење. Шта значе ове Христове речи? По Јунгу вода је симбол за несвесно. Несвесно треба осветити, а осветити несвесно значи искупити га. Искупљење несвесног је рођење Духом. Несвесно треба искупити од грехова који се у њему налазе. Осветити несвесно значи схватити да смо грешни. Само то. Вода је симбол за несвесни его, карму, судбину, и родити се водом значи осветити несвесно, а то значи превазићи судбину следовањем Христа, тј. рођењем у Христу који је Логос – Ум (Дух). Превазилажење судбине је константна свест о сопственој грешности. Карма или судбина свакако постоји, и Христ је рекао: „ко хоће добро да узоре бразду, нека не гледа уназад“, то је заборав прошлих живота. Али, предодређеност је у ствари слободна воља. Предодређеност и слободна воља су лице и наличје исте ствари, човекове психе. Судбина или предодређеност је несвесни део наше психе. Она је програм који је записан у нашем несвесном и представља лекције које треба да научимо, испит који треба да положимо, а који је последица онога што смо у прошлом животу узроковали, тј. посејали. Наше несвесно је закон карме, тј. судбине. Слободна воља представља само ступањ свести, тј. огледа се у томе у ком степену смо осветили и освешћујемо своју судбину, односно несвесно. Освешћивање несвесних образаца интроспекцијом је деловање слободне воље која једино тако и тада може да сагори сву карму ако смо је разумели и

освестили. Тек схватање смисла своје судбине је њено превазилажење, тј. слободна воља која се огледа у томе да путем онога што смо научили, схватили и освестили, више не понављамо исте грешке. Тако слободна воља постаје слобода избора и може као ступањ свести да креира судбину, што значи да судбина сада може да се испуни на много различитих начина, да добија пуно опција. Док смо несвесни она делује као програм. У исто време, и предодређеност креира слободну вољу, јер води до ње и представља неизоставан и нужан пут који се мора прећи да би уопште дошло до освешћења. Како доћи до освешћења несвесног, наше грешности? Прво тако што треба да схватимо да је цео наш живот огледало нашег несвесног. Сви догађаји и људи које срећемо представљају несвесне обрасце наше психе. Помоћу њих можемо да препознамо те обрасце, јер нам их живот непрестано приказује као огледало нашег несвесног. Оно што носимо у несвесном приказује се као наш живот. Треба открити тему несвесног и то негативну тему. Све негативно што нам се дешава у животу и у контакту са другим људима показује нам на који начин смо ми били негативни у прошлом животу, што је сачувано као слика у несвесном која се сад одсликава у виду нашег живота и онога што доживљавамо као последицу чији смо ми узрок. Зато не треба реаговати на негативне ствари, него их треба посматрати као лекцију путем које упознајемо и освешћујемо себе. Сви негативни догађаји и људи са којима се сусрећемо служе само томе да откријемо главну тему своје судбине на којој смо позвани да радимо и да је превазиђемо. Живот је огледало, људи су огледало, помоћу њих откријмо своју неосвешћену негативност коју смо пренели као лекцију у овај живот, помоћу њих схватимо која је наша главна тема на којој треба да радимо и за шта смо остали грешни. За шта смо остали грешни можемо да схватимо и по грешкама које чинимо и у овом животу, а знаћемо да су грешке по томе што увек имају лоше последице по нас. Научимо лекцију из тих грешака и не чинимо их више. Зло је незнање, незнање о томе

да смо грешни и за шта смо грешни. У томе се састоји наша несвесност и зато треба да се родимо водом. Родити се водом значи осветити своју грешност и свој грех и то је савлађивање зла. Тако постајемо слободни и стижемо до Бога, што је оличено у Христовим речима: „када спознате истину, истина ће вас ослободити.“ Христ објашњава ученицима да је незнање робовање греху и да ослобођење значи ослобођење од греха. Спознајом истине човек престаје да робује греху и постаје слободан. Вера тада постаје знање и знање вера. Карма (наши грехови) делује све док смо непокајани грешници, када се покајемо карма престаје да делује, њу замењује Божја милост. Наравно, претходно треба знати и да смо грешни и за шта се кајемо, а за спознају наших грехова упутство су Христове речи: „стражарите“. Тек када спознамо свој грех отварамо пут за деловање Божје милости. Бог нам не може указати милост све док смо сами несвесни. Тада смо још под влашћу судбине која се несвесно одвија и биће тако све док је не осветимо. Тек освешћење доноси слободу и отвара пут Божјој милости, тек тада смо слободни да Богу поклонимо љубав и да нам ту љубав Бог узврати, с тим што се то давање и примање одвијају у истом трену. Божја милост је наше освешћење. Тако још једном видимо да је освешћење несвесног предуслов за сусрет нас и Бога. Мора се нагласити да човек не долази на ову Земљу са знањем добра и зла и да он док не прође кроз искуство зла уопште и не зна шта је добро а шта зло. Предивне су Христове речи: „Боже, опрости им јер не знају шта чине.“ То незнање је корен сваког греха. Дрво познања добра и зла симболично представља пут који свако од нас у животу мора да пређе. Тек када прођемо кроз искуство зла, долазимо до знања. Проћи кроз искуство зла значи схватити да зло не представља само неки радикални чин који бode очи, већ да се камуфлира у многобројне наизглед привлачне ствари попримајући њихова лица. Треба га препознати, а зло препознајемо када оно почне да нас напада. Тада нас оно позива на борбу и принуђени смо да се боримо

против зла. Међутим, та борба не подразумева одупирање, јер је немогуће одупрти се злу и то није пут његовог савладавања. Христ је зато рекао: „Не одупирите се злу“. Оно што је потребно је разумевање, а разумевање је прихватање, а прихватање је обједињавање – излажење из супротности. Разумевање се постиже освешћивањем сопственог греха, јер да нисмо грешни зло нас не би ни нападало. Ова Земља је школа добра и зла, а ту лекцију учимо јер смо грешни. Да нисмо грешни не бисмо ни били на овој Земљи. Када освестимо за шта смо грешни, зло ће престати да нас напада, јер је његова сврха била само да научимо лекцију, да се освестимо. Оно тако представља само нужност искушења да бисмо освестили свој грех, испаштања греха и очишћења од њега. Чињеница је да нас зло мучи и кажњава, али та казна је едукација, а не казна ради казне. Зло је тако и учитељ, оно представља пут знања, јер онај ко није упознао зло, прошао кроз борбу са њим, интегрисао га (схватио да је оно његов грех) и тако савладао, не може стићи до Бога. Зато Јунг каже да је архетип Сенке дуалан по природи, Сенка је ђаво, али и пут ка целовитости. Тек када упознамо зло и када нас оно научи лекцији могуће је говорити о ономе што се назива изборном слободом, тј. тек тада можемо зло да оставимо иза себе, јер интеграција је преображај. Зло можемо да оставимо иза себе тек ако смо га интегрисали, а интегрисање представља разумевање да је зло служило само томе да схватимо шта је добро, јер без њега не бисмо дошли до тог знања. Интеграција супротности, зла и добра, несвесног и свесног, представља Љубав. Христ је Љубав. Зло се тако јавља као неопходан пут до Љубави, као нужан услов за остварење Сопства и оно служи само томе да нас до те Љубави доведе. И зло је несвесно, и оно се налази у несвесном. Пад првобитног човека из првобитног раја се састојао управо у томе да је он морао да упозна зло, да прође кроз њега да би освестио несвесно и да би интегрисао супротности – зло и добро и да би путем те интеграције несвесног и свесног дошао до Сопства.

Зато је било нужно да поједе плод баш са дрвета сазнања добра и зла и зато се радило баш о том дрвету. Остварити Сопство значи постати као Бог, како је змија као мудри учитељ рекла и тако показала пут првобитном човеку. Оно што је змија изговорила је уствари Божји захтев постављен човеку, јер змија је само тамна страна Бога, Његово несвесно које сачињавамо ми и читава творевина. Божји захтев упућен сваком поједином човеку је остварити Сопство, а то је сусрет човека и Бога. Човек тако остварује Бога и Бог тако остварује човека. Сопство је освешћење тог несвесног, интеграција несвесног и свесног која представља Свест, венчање човека и Бога. Да би интеграција била остварена мора се прво запутити у дубину, у несвесно и савладати тама у њему. Сваки поједини човек представља Божји покушај освешћивања Његовог несвесног. Остварење Сопства или Љубави (Свести) означава успостављање односа између Бога и човека (Свест је увек односна) и та динамика дешавања је оно једино што се одиграва у односу Бога према нама и нас према Богу.

„Заиста вам кажем:
Што год свежете на земљи биће свезано на небу,
и што год раздријешите на земљи биће
раздријешено на небу“
(Матеј 18:18)

Ако се разматра питање о наследном греху треба, пре свега, имати на уму несавршено почетно стање односа човека и Бога, а то несавршено почетно стање се огледа у постојању зла које није ништа друго до ознака за непостигнуту самореализацију и човека у његовом односу према Богу и Бога у Његовом односу према човеку. Зло као непостигнута самореализација се тако јавља као нужан услов који једино може да доведе до Љубави, јер Љубав треба остварити, до ње тек треба доћи. Она није почетно дато стање, јер није имала знање о себи, није знала шта је она, и самим тим није ни била Љубав будући да није била свесна себе. Без тамне стране љубав не би постала Љубав, јер не би имала знање (искуство) о себи. До Светлости се може доћи само кроз таму, до Свести кроз несвесно, јер тек интеграција до које се стиже кроз пређени пут искуства представља Знање. Нужност пређеног пута искуства да би се дошло до Знања јесте та почетна ситуација несавршеног почетног стања односа човека и Бога и то је оно што се може назвати наследним грехом, будући да је пред сваког човека постављен тај задатак и сваки човек мора прећи тај пут до самореализације – остварења љубавног односа са Богом. Божја Љубав захтева жртву и зато наследни грех (страх од Љубави) повлачи за собом нужно искушење кроз које човек мора да прође да би стигао до Бога. Наследни грех води до нужности искушења зла и борбе против њега, његовог савладавања и интегрисања. Борба против греха је једини пут који води до спасења, јер упознати себе можемо тек када спознамо свој грех. Та спознаја представља очишћење,

схватање шта је Љубав, и та Љубав постаје Знање о самој себи до кога се долази једино пролазећи кроз искуство зла и борбе против њега, тј. интеграцијом несвесног. То је нужан пут који се мора прећи и који је оличен у захтеву постављеном човеку „да постане као Бог.“ Кроз упознавање сопственог греха и откривање његове тенденције, као и кроз борбу против њега, можемо коначно да схватимо коју тему Божјег несвесног освешћујемо и у чему се састоји само наш специфични однос са Богом. Морамо на овом месту рећи да је хришћанско становиште по коме је грех – зло несупстанцијално, не-биће, по коме оно нема властиту егзистенцију и по себи нема основ, већ представља само умањивање Добра, његово опадање и одсуство, и тачно и није тачно. Тачно је у смислу да је зло у крајњој линији стварно само не-биће, јер оно није ништа друго до несвесна еманација Добра и у том смислу његово умањивање, а није тачно у смислу да зло док представља нужан услов остварења Сопства има сасвим реално постојање које му се мора признати. Тек када остваримо Сопство зло се раскрива као не-биће, као сан, до тог тренутка оно има властиту егзистенцију у себи самом и по себи. Страсти рађају грехове. Постоје грехови почињени мислима, речима и делима. Стражарење над њима представља освешћивање несвесног и његових планова (каузалног, менталног, астралног) и то је начин на који их превазилазимо. Ово је јако важно разграничити, јер многи мисле да мисаони грехови нису грехови, јер се не испољавају у видљивој форми и не представљају очигледно повређивање других људи. Међутим, и его - мисли и емоције које се налазе унутра у човеку, као што су злоба, пакост, лукавство, гордост, љубомора, завист, мржња, ниподаштавање, охолост, осуђивање, итд., иако се не манифестују у говору или делима су грехови у виду страсти које нас муче. Шта су уствари страсти? То су несвесни обрасци наше личности који показују до ког еволутивног нивоа смо стигли кроз инкарнације, и они одсликавају нашу нижу природу коју још нисмо успели да преобразимо и

прочистимо. Наша нижа природа је садржана у несвесном и поставља се пред нас као задатак – да је преобразимо. У овом животу Ум треба да прочисти страсти, емоције и жеље. Важно је радити на том задатку током живота, јер кад-тад ћемо бити принуђени да се непријатно суочимо са самима собом, тј. са својим страстима које нису ништа друго него мисли и емоције наше ниже природе. Христ је рекао: „стражарите“. Над чим се стражари ако не над мислима. Контрола мисли је најважнија пракса савладавања своје ниже природе, тј. страсти. Читав живот треба да се трудимо да очистимо своје мисли и да успоставимо њихову контролу над страстима. Грехови почињени речима подразумевају то да ове ружне мисли које гајимо изнутра хоће једном да буду изговорене, хоће да повреде другог. Испољавање ега кроз говор је испољавање несвесних образаца наше ниже природе и оно само потврђује ту несвесност. Не само што је потврђује, него је и увећава, јер подразумева ново гомилање карме са којим ћемо кад-тад морати да се суочимо и да га разрешимо. Зашто стварати карму само ради илузорног задовољења ега? Пробудимо и освестимо своју вишу природу која свему приступа са разумевањем, миром и спокојем и видећемо да ћемо се дугорочно гледано осећати непомућено и чисто, јер то доноси пребивање на вибрацији вишег Ја, вибрацији неизмерне ширине и висине, вибрацији целине – Љубави. Грехови делима подразумевају да спољашњи утисци улазе кроз врата чула у човеков ум. То значи да живимо само за уживање у предметима чула. Са овим је повезан и блиски однос између страсти и жеље. Астрално тело је тело жеља и треба га сублимисати – разградити, поготово у случају тешких и себичних жеља које су везане за одређени предмет чула и преко те везаности се на крају испоље као дела, као што су пожуде, блуд, разврат, прељубе, крађе, освете, магијско деловање, убиства. Није ли боље ове производе жеље – страсти, ове нагоне, сублимисати још у овом животу у нагон жудње за сједињењем са Богом и тако достићи ослобођење –

улазак у духовни свет и избављење од патње непрестаног кола умирања и рађања. Све жеље треба да се слију и нестану у једној јединој жељи – жељи да будемо са Богом. Страст треба схватити као жарку чежњу за Богом, треба је схватити као пут сублимације, прочишћења, преображаја и усмерења и то је једини пут борбе против њих. Пошто су нагони - страсти несвесни обрасци, на тај начин их треба освестити. Зато треба провести читав живот будан, стражарећи и освешћујући несвесне обрасце, а освестити несвесно значи изаћи у сусрет Богу. Видели смо да страсти рађају грехове, а сада морамо рећи да страх рађа страсти. У корену сваког зла је страх и зло уствари није ништа друго до страх. Ђаво је страх, страх од Љубави. У несвесном се налазе само два фундаментална осећања из којих проистичу сва остала – љубав и страх од Љубави. И то је почетна ситуација. Савладати страх који извире из несвесног значи освестити Љубав, доћи до освешћења несвесног, до Свести - Бога. Када анализирамо страсти које производе грехове, видимо да је у корену сваке од њих страх. Зашто се препуштамо чулним уживањима? Из страха што живот пролази. Зашто смо љубоморни, зашто завидимо? Из страха да ће нам нешто бити одузето. Зашто мрзимо? Из страха да не изгубимо превласт. Зашто повређујемо друге? Из страха да ћемо бити повређени. Зашто крадемо? У крајњој линији из страха да нећемо имати довољно. Зашто убијамо? У крајњој линији да бисмо превазишли страх од сопствене смрти. Страх од смрти и сви остали страхови су страх од губитка ега, а страх од губитка ега је страх од Љубави. Уместо што се плашимо смрти и верујемо у њу, освестимо своју и свачију бесмртност, то да никад није постојало време када нисмо постојали и да никад неће постојати време када нећемо постојати. Када људи освесте своју вечност и вечност свега, престаће да буду подложни негативним мислима, речима и делима. Уместо да се препуштамо краткотрајним и илузорним земаљским уживањима иза којих следи патња, препустимо се Божјој

Љубави која је једина вечна и будимо свесни да је увек имамо и да је она једини коначни смисао и једино што нас може испунити. Уместо што осећамо љубомору и завист и што се плашимо да ће нам нешто бити одузето, освестимо да Божју Љубав нико никада не може да нам одузме и да самим тим, имајући увек њу, имамо све. Уместо што мрзимо, осетимо самилост према другима који још нису упознали Божју Љубав. Ако неко жели да влада над нама, немојмо мрзети, већ се препустимо владавини Божје Љубави у свом срцу која ће избрисати сваку земаљску доминацију. Уместо што крадемо, верујмо да нам Бог увек даје оно што нам је потребно и препустимо се осећању Његовог обиља на који год начин да се оно манифестује у нашем животу. Схватимо шта нам Бог даје и осетимо захвалност. Обиље је и што само постојимо. Будимо захвални за то. Када осетимо и освестимо сваки тренутак, када смо присутни у сваком тренутку, тада све постаје драгоценост. Драгоценост је освестити своје присуство у сваком тренутку. Само волимо, јер Љубав је само постојање, а страх, који је увек страх од Љубави, је једино зло. Спроводимо рекапитулацију свог живота. То значи да треба да схватимо смисао свега кроз шта смо прошли, зашто смо поступали тако како смо поступали, зашто смо мислили тако како смо мислили. Вртимо филм нашег живота уназад у свесном стању и схватимо смисао свега. Преображавајући утиске више не потискујемо у несвесно, а схватајући смисао бришемо све потиснуто из несвесног и то значи истрошити утиске. Рекапитулирати значи истрошити утиске, када схватимо смисао завршили смо и са садашњим и са претходним животима. Слободни смо. Схватити смисао значи спознати свој грех, а њега нам открива главна тема коју нам одсликава живот и људи и догађаји у њему. Схватити смисао свог постојања подразумева спознају да је све негативно служило само као лекција, као услов, као пут који нас је довео до испуњења наше мисије. Схватити смисао и значи освестити своју божанску мисију. Ако мислимо да смо у животу

поступали лоше и ако се због тога сада кајемо, треба да будемо свесни да је то било само одрађивање заостале карме, јер кроз то лоше што смо чинили само смо искупљивали своје грехове (карму), будући да оно увек резултира испаштањем. То лоше је оно што смо пренели у овај живот из прошлих живота и сада смо правили исте грешке да бисмо научили лекцију. То је једини смисао оног лошег, наших грешака, било да смо ми чинили лоше или да су га други нама чинили. Ако нам било шта што смо помислили, изговорили или учинили послужи само као прилика за интимно само-откривање и ако схватимо смисао зашто смо деловали на тај начин, онда нам научена лекција може донети само испуњење и спознају која чини да више нема разлога да даље учимо, тј. да манифестујемо оно лоше у свом животу. Оно што чинимо лоше у овом животу, чинили смо и у прошлом, и чинићемо све док не научимо лекцију, зато је научимо. Лоше мисли, речи и дела јављају се само зато да би нас натерали да препознамо мисаони (кармички) образац. Разумевање је све што нам је потребно. Негативне мисли захтевају објашњење и разрешење и зато се и јављају. Негативне мисли, речи и дела почивају на осећању, у корену на осећању страха, а њега не можемо променити мислима док њима не осветимо одакле оно потиче, док не откријемо његов кармички узрок. То значи да позитивно мислити можемо тек након што смо схватили свој грех и своје позвање, смисао свог живота, своју мисију, и у склопу тог смисла сврху коју су негативне ствари имале у нашем животу, до чега су нас довеле и чему су нас научиле и да су служиле само томе да испунимо своју мисију. Када то постигнемо не морамо више да се трудимо да позитивно мислимо, јер ћемо уместо тога мислити свеобухватно. Оно лоше или зло које смо доживели од других само је наш кармички образац који треба да очистимо. Када спознамо смисао наступа захвалност. Када спознамо смисао оправдани смо, смисао је оправдање. И то не само оправдање, већ и заслуга. Смисао је оно о чему говоре Христове речи: „Ако су

греси ваши као скерлет, као снег постаће бели.“ Смисао који смо спознали спаљује нашу карму или грехове, путем њега смо истрошили све нагомилане утиске. Ако не схватимо смисао, онда наш живот представља само скупљање карме. Зато, будно стање и снови треба да буду само рекапитулација. Они који говоре да се не треба освртати на прошлост греше, јер завршити са прошлошћу и са колом рађања и умирања може се тек након што је схваћен њен смисао, а тиме и целокупан смисао нечијег постојања. Смисао чини да пребивамо у сада, у вечности, да будемо са Богом.

„А ти када се молиш,
уђи у клијет своју, и затворивши врата своја,
помоли се Оцу своме који је у тајности;
и Отац твој који види тајно, узвратиће теби јавно“
(Матеј 6:6)

„Покајте се, јер се приближи Царство небеско.“ Разлог зашто се још увек налазимо на Земљи је тај што се упорно, кроз многе инкарнације, супротстављамо Божјој Љубави. При томе и због тога чинимо многе грехе борећи се несвесно против Божје Љубави. Боримо се, јер осећамо страх од те Љубави, а страх је несвестан. Рађамо се са страхом од Љубави, јер несвесно знамо да та Љубав захтева жртву, и зато правимо око себе оклопе – ево да бисмо се одбранили од Љубави. Тако сва зла, ужасе и страхоте које производимо, производимо несвесно, бранећи се од Божје Љубави. То је слобода избора добра и зла која представља слободу да се каже „не“ и која се одвија несвесно и последица је страха од прихватања Љубави. Тек када освестимо Божју Љубав, када је прихватимо и препустимо јој се, спознајемо свој грех и тада долази до покајања. Покајање је слобода, али не више несвесна слобода избора добра и зла, већ освешћена слобода „за“, слобода у Добру, у Христу. Тада осећамо жалост, бригу, страх и језу због својих грехова, због свог супротстављања које смо напослетку освестили. Тада плачемо и исповедамо се Богу. Страх постаје свестан, јер смо свесни да нам је Божја Љубав све, да је она једини смисао нашег постојања и бојимо се да је не изгубимо. У стању смо читав живот да проведемо оптужујући себе што нисмо осетили колико је Божја Љубав силна и колико нам се даје на поклон који смо одбијали несвесни, и не можемо да опростимо себи што је пре нисмо освестили и што смо у животу стално грешили уместо да смо само имали

поверење у Бога и да смо се само уздали у Њега. Осетимо да је Божја Љубав увек била ту, само смо јој се несвесни опирали. На крају схватимо да смо морали да прођемо тај пут опирања да бисмо се припремили и били у стању да се препустимо нечему тако величанственом и неизмерном као што је Божја Љубав. Морали смо да сазримо за њу и наш пут је представљао само то сазревање. Грехове смо чинили само зато да бисмо се суочили са својим страхом од Љубави и да бисмо га савладали. Чинили смо грехове из страха од Божје Љубави, да бисмо се одбранили од ње, да бисмо избегли добровољну и свесну жртву, а када смо освестили грех схватили смо да је баш он, Божјим промислом, био наша жртва коју смо поднели због Божје Љубави. Када освестимо грех схватимо да је то тако, јер су сви грехови увек и само испаштање, жртва коју смо морали да поднесемо због Божје Љубави и коју је та Љубав у својој величини захтевала. Схватимо да суштина греха лежи у нашој немогућности да освестимо Љубав, а немогућност нашег освешћивања Љубави лежи у њеној незамисливости и неизмерности. Жртва коју Бог од нас захтева је да Га прихватимо. Да бисмо Га прихватили морамо Га упознати, а упознати Га можемо једино ако прођемо кроз искуство зла, јер морамо спознати дно да бисмо спознали и освестили врх. Када схватимо да је све Бог, тада не морамо више да се плашимо. Када дођемо до ових спознаја можемо, коначно, да допустимо себи да поверујемо и поуздамо се у то да нема непомилованог признања кривице, јер покајање је Божја милост, Његова Љубав. „Краљевство је исто што и пастир са стотину оваца: једна, највећа од њих, залута; он остави деведесет и девет те тражи ту једну док је не пронађе. Затим, након толиког труда, рече овци: љубим те више од оних деведесет и девет.“ Покајање је искупљење. Молитва је само покајање. Молитва је само Љубав. Љубав је умно-срдачна. Ум је односност. Оно што је одлика Љубави није знање, него спознаја, сазнање. Ово „са“-знање је ознака за динамички сусрет „са“ Богом. Тако је Ум оно што представља

апсолутни начин постојања насупрот релативном начину материјалног постојања. За источно-хришћанску традицију Ум пребива у Срцу, тако да је он и љубав и ерос према апсолутном начину постојања и у себи обухвата сазнање као сусрет са Богом које је уједно и љубавни однос са Богом. Када схватимо да је Ум догађај остварења односа, динамичко истиновање које се поистовећује са односом две личности – људском и божанском, тада је за нас истина само овај догађај односа, а неистина је стање безодносности. Мисли су односне, увек су о нечему или некоме. Када су нам мисли увек усмерене на Бога, када Га сазнајемо, у исто време Га и љубимо, мисао и осећање су једно исто и то је оно што је потребно да бисмо осветили наше несвесно. Ум је уједно и Срце и Тело. Љубав је спознаја, она познаје Онога Кога воли. Љубав је тако осећање које је уједно и мисао. Али, осећање је реалност за коју је потребан Други да би се пројавила. Тај Други се крије у нашем несвесном. Осећања су искључиво власништво несвесног и не могу бити промењена свесним, рационалним, логичким размишљањем, могу само да се усмере – ка Богу. У молитви послушимо своје несвесно (тајност о којој говори Христ), своје осећање и допустимо Љубави да се пројави, јер она је у нама, већ је ту, Бог је у нама, у нашем срцу, Он нам је Онај најближи. Томе молитва треба једино да служи. Свесни его - ум не зна како да барата са осећањима, јер су осећања информације које до свести не долазе путем наших пет чула, за разлику од емоција. Несвесно је ниво Ума који прима и обрађује информације које стижу изнутра. Те информације су осећања, а ум је на свесном нивоу само превод осећања. Оно што је примарно је несвесно као резервоар мисли - осећања. У оквиру несвесног Ум пребива у Срцу, мисао је уједно и осећање и не постоји груба супротстављеност између рационалног и емотивног дела нашег бића као на нивоу свесног его - ума. Сврха исихастичке молитве је осветити то несвесно јединство Ума и Срца, мисао – осећање, Свест – Бога. Све је осећање. Све је енергија.

Енергија је осећање. Постоји само једно осећање, а то је осећање Љубави између нас и Бога. Ако осетимо ту Љубав, онда смо доспели до изворног доживљаја који је једина реалност. Свака друга енергетска размена су само емоције, махом негативне, које представљају само наш начин доживљавања, а сви начини су само искривљена и илузорна слика оног изворног доживљаја Љубави између нас и Бога који је једина стварност. Доживљавамо мноштво разноликих емоција зато што смо несвесни да је једино стварно само осећање љубави између нас и Бога и да волети било шта и било кога значи само волети Бога. Када успоставимо у себи ово изворно осећање, тада ће и наше мисли постати божанске, јер мисао је само превод осећања. Без пројављивања овог осећања узалуд се трудимо да мислимо позитивно и да својим мислима контролишемо свој живот. Не можемо својим мислима променити своје осећање, свој енергетски статус, наше осећање мења наше мисли. Оно је увек присутно, оно је ту, само треба да исплива и да се раскрије. Оно што га спречава у томе је вео илузије – страх као дериват овог осећања. Его је тај вео илузије, он је страх, страх од Љубави, љубави између нас и Бога. Свет је слика осећања, а то осећање се пројављује када растворимо его. Его је наспрам свега, он се брани, јер је страх од Љубави. Када савладамо его, пројављује се осећање ширине, свеобухватности, препуштања, стопљености са свиме. Вечност можемо да осетимо тек када смо стопљени са свиме, када растворимо его. Умиремо јер је наш его наспрам свега из сопственог страха. Вечнији смо што смо више стопљени са свиме, а то је блаженство. Не осећамо блаженство јер бранимо свој его и тако постављамо границе у односу на све, постављамо се наспрам свега. Растварање ега (или како друге традиције кажу нирвана) је Љубав између нас и Бога који смо Једно а Двоје.

„Који љуби оца или матер
већма него мене, није мене достојан;
и који љуби сина или кћер већма него мене,
није мене достојан“
(Матеј 10:37)

Несвесни его је страх од Љубави и његова пројекција је свесни его који прима оно што несвесни его производи - утиске. Утисци су наш начин доживљавања који нас дели од једине стварности и спречава нас да растворимо страх. И емоције су утисци. Утисак је веза, њиме стварамо везаност. Везаност је утисак – веза која се формира између починиоца и примаоца и која углавном одржава проток негативних емоција. Везаност се јавља када се затвори унутрашњи простор. Информације о несвесном су за човека још увек изгубљене. Једино у оквиру унутрашњег простора можемо да постигнемо превладавање и да пронађемо Бога. Када се то деси открићемо да нисмо сами. Дозволимо да се врата према несвесном отворе и више никада нећемо бити сами. Када нас Љубав испуни, онда више нећемо имати потребу за било чим што се налази изван нас. То ће омогућити да се у нашем животном искуству развије стање невезаности. Осим хиљада и хиљада записа искустава из прошлих живота, такође ћемо пронаћи божанску стварност у унутрашњем простору. За то је потребно да превладамо везаност за ствари и људе и да кренемо на унутрашње путовање у коме саме себе откривамо и добијамо унутрашње вођство. Невезаност се тиче стајања у својој истини. Христ је говорио да морамо да превладамо везаност за ствари и људе како бисмо могли да уђемо у Царство Божје, јер иначе настављамо са циклусом смрти и поновног рађања који нас тера да иза себе оставимо наредни слој везаности. Зашто се људи толико везују? Везаност је жеља да се буде вољен. Осећамо се невољенима све до ћелијског нивоа. Љубав за

којом жудимо треба да буде спозната и доживљена изнутра. Када откријемо Љубав у својој унутрашњости, нећемо имати потребу да се везујемо за било кога или било шта. Љубав је и када схватимо да не постоји никаква разлика у размењивању љубави између мора и човека и између два човека. Љубав чини да се осећамо вољени и испуњени изнутра према споља. Потреба за везивањем се заснива на страху од Љубави. Везаност почива на страху који пројектује кармички дуг. Кармички дугови узрокују да се вежемо за друге. Невезаност је стање постојања које показује у којој мери је сва карма довршена и страх савладан. Везани смо не само за оне и за оно што волимо, већ и за оне које не волимо, јер сваки негативан утисак је веза, тј. представља везаност. Христове речи: „благо сиромашнима духом, јер је њихово царство небеско“ постављају нам захтев да преображавамо и тако истрошимо утиске. Дух је Ум, божанско Ја, које је сиромашно, тј. празно од (негативних) утисака. То је стање невезаности. Љубав је невезаност.

„Јер каква је корист човеку
ако сав свијет добије а души својој науди?
Или какав ће откуп дати човјек за душу своју?
(Матеј 16:26)

Што се тиче разних облика моћи, опасно је и погрешно покушавати да постанемо цели од споља према унутра. Моћ или гордост (его) је власништво онога који је рекао Исусу: све ово даћу теби ако паднеш и поклониш ми се.“ То је било последње искушење, што значи да је то последња степеница на духовном путу коју треба да савладамо. С тим је повезана претерана и неселективна конзумација спољних ствари које, у том случају, одсликавају само нашу оспољену унутрашњост. Оне представљају наше незадовољене емоционалне потребе. Требало би да анализирамо себе саме и своју властиту илузију и онда да почнемо да преображавамо емоционални образац који се налази иза те илузије, део по део. Што више идемо уназад, то више откривамо узрок емоционалног обрасца који нас тера да живимо у илузији уместо да се пробудимо. Осећај јединства са Богом представља темељ обиља и он је искуствени изражај, свако ће га доживети другачије. То је право обиље и без њега у суштини остајемо празни ма који сан о материјалном да манифестујемо. Унутрашње благостање означава довршење карме, а спољашње благостање представља стално сакупљање карме, јер пројекције оспољеног ума, его – свести, као што су генетика, окружење, усмереност на физички свет, конзумација, су све облици везаности који нас држе прикованима за тродимензионалну стварност. Конзумација је у ствари парадигма ропства супротна слободном начину бивствовања. Смисао конзумације је у томе да свака ствар коју желимо да сакупимо садржи у себи наше пројектоване емоционалне потребе. Што више ствари жудимо да прикупимо, то се више суочавамо са

сопственим незадовољеним емоционалним потребама. Потреба за тако много ствари је једноставно потрага за самим собом. Треба извући сопствене незадовољене емоционалне потребе из ствари које желимо да прикупимо и интегрисати их у себе. Тада ћемо открити да нам више не требају ствари да бисмо се осећали цели и комплетни. Ако стојимо у својој унутрашњој истини, у Богу, ми смо у односу са светом и другима тако што испољавамо своје унутрашње биће, а не више оспољавамо. Када се испољавамо уместо да се оспољавамо тада нема више расцепа између духовног и материјалног, јер ми целокупним својим бићем отеловљујемо истину коју изражавамо. Истина је љубавни однос између нас и Бога, а Љубави није потребно ништа осим ње саме. Ако не стојимо у својој истини, онда се оспољавамо и конзумирамо разне облике забаве и разне облике културних постигнућа (књиге, филмове, слике, музику) који чине да каналишемо туђе мисли и емоције, а свака туђа мисао је догма. Треба да се сместимо у себе и да имамо само чисту комуникацију са Богом. Једино Бог може да нам открије смисао нашег постојања и само нашу истину. Једино од Њега ћемо добити одговоре на сва питања. Ако их не добијамо, значи да их и не тражимо: „јер сваки који иште, прима; и који тражи, налази; и који куца, отвара му се.“ Бог комуницира са нама мисаоно, осећајно, интуитивно, телепатски, путем знакова и симбола на нашем путу, тј. огледала у нашем животу. Ако се обратимо Себи, чућемо Бога: „И биће сви научени од Бога. Сваки који чује од Оца и научи, долази к мени.“

„И сви ће вас мрзити имена мога ради;
али који претрпи до краја тај ће се спасти“
(Матеј 10:22)

Страх у нама чини од нас било жртву било починитеља. Ако се осећамо као жртва то само значи да смо на путу савладавања страха. То је врлина о којој говори Христ – трпљење. Трпљење је препуштање Божјој Љубави, а док бранимо свој его не можемо је осетити. Постоји и искушење као још један аспект врлине, а искушење захтева борбу против зла. Трпљење и борба нису супротни, него прожимајући. Трпимо зато што смо принуђени да прихватимо зло, а морамо да га прихватимо зато да бисмо га разумели. Морамо да га разумемо да бисмо могли да се боримо против њега. А борба против зла опет није ништа друго него тај пут интроспекције, сублимације и коначно интеграције. Једини начин да се победи зло је волети. И у најгорим и у најтежим ситуацијама само волети. Док нас зло напада треба само да волимо. Бога. Зло се савлађује Љубављу, а Љубав се на нашем животном путу огледа и у трпљењу и у активној борби против зла. Трпљење је уједно и стална борба, јер иначе не би било трпљење. Трпљење је стална борба, јер је оно покушај одбацивања зла. Да не желимо да одбацимо зло не бисмо ни трпели. Коначна интеграција зла и представља његов преображај у Љубав, а тиме и његово потпуно одбацивање. У оној мери у којој смо испуњени Љубављу према Богу можемо да одбацујемо све оно лоше. Савршена Љубав аутоматски одбацује све оно лоше, јер се о њу аутоматски одбија све оно што није она сама. Савршена Љубав не прима оно лоше, јер је она недодирљива за све оно што није она сама. Шаљемо оно што примамо. Тако, ако смо пажљиви, можемо да откријемо много туђих мисли и емоција које су убачене у наше поље. Као

што љубав иде од пошиљаоца до примаоца и натраг, тако и мржња и остале негативне емоције бивају изазване, а у том случају први пошиљалац је ђаво у нама. Ако смо свесни тог процеса који је условљен свеопштом енергетском повезаношћу, можемо да контролишемо своје мисли и да оно лоше не примамо и одбацујемо. Ово је важно, јер тако одржавамо свој простор чистим и ова контрола мисли служи да се затвори улаз тих садржаја у несвесно и да се тако оно очисти од непотребног негативног енергетског везивања за људе и шире. Ако нисмо испуњени Љубављу принуђени смо да примамо и шаљемо многе емоције и мисли нижих вибрација. Једино Љубав према Богу нас избавља од међусобних енергетских мрежа и повезаности која нас приморава да будемо роб система ниских вибраторних акција и реакција. Једино помоћу ње савлађујемо своју анималну природу. Одбацивање оног лошег је тренутно разумевање онога што доживљавамо као туђа ограничења. Одбацивати оно лоше не значи узвраћати мило за драго, јер зло тако не нестаје, већ изнутра бити испуњен Љубављу која чини да смо свесни себе и да знамо ко смо и која зато свакоме допушта његов пут. Активно се борити против зла не значи од жртве постати починитељ, него значи престати се бојати. Зло почива на страху, можемо га коначно одбацивати једино ако савладамо страх – страх од Љубави. Када нестане страх и зло нестаје, остаје само Љубав. Више не доживљавамо себе ни као жртву. У оној мери у којој примамо оно лоше треба да освестимо да су људи наше огледало и да узрок оног лошег произилази из нашег несвесног које креира оно што доживљавамо и тера нас да нешто научимо и схватимо. Техника огледала важи не само у случају конкретно – психолошког, кроз међуљудске односе, деловања ђавола, већ и у оним ситуацијама које откривају његово метафизичко психолошко деловање (борба са самим ђаволом). То је оно што је судбинско и што смо приморани да примимо пре него што будемо у могућности да га кроз научену лекцију коначно одбацимо, да се од њега очистимо и ослободимо. Примамо, тј.

рефлектујемо оно што већ постоји у нама, у нашем несвесном и то је једина лекција коју треба да научимо. Оно што примамо је наш потиснути или прошложивотни несвесни образац.

Примамо да бисмо то лоше у нама преобразили. Преображај се догађа кроз разумевање, јер савршена Љубав је савршено разумевање. Циљ је постићи га тренутно. Ако то нисмо у стању значи да постоји још нечистоћа у нама које треба очистити да бисмо се укоренили у Божјој Љубави. Интегрисати или преобразити оно лоше значи кроз разумевање га одбацити.

Тако и сво зло нестаје, престаје да постоји, открива се као небиће, као сан из кога смо се пробудили и који бива протумачен тако што смо открили његов смисао. Схватимо да је патња којој смо били изложени и кроз коју смо морали да прођемо управо оно што нам је омогућило да осетимо сву светост, лепоту и драгоценост живота. Ужаси кроз које смо прошли су оно што је чинило да осећамо и неизмерно уживање у величанствености живота, они су нам раскрили његов спокој и мир који се надвија изнад свега. И патња и уживање су пут ка Богу, они су лице и наличје Љубави, пут који води до Ње, јер и патњом и уживањем у постојању освешћујемо наше несвесно, тј. савлађујемо ђавола - свој страх од Љубави, од свог коначног циља – сједињења са Богом.

„Него љубите непријатеље своје“
(Лука 6:35)

„А ја вам кажем да се не противите злу; него ако те ко удари по твом десном образу, окрени му и други.“ Човечанство делује из ега, а круг функционисања ега сачињавају доминација и повређеност. Нису ли те реакције ега слика нашег несвесног доживљавања ситуација, људи и света. Када бисмо се освестили схватили бисмо да су те реакције само наш начин доживљавања свега, само наш утисак који захтева преображај. Људи су само окидач за наше утиске које имамо могућност да преобразимо. Окидач је само спољашњи ефекат нашег унутрашњег кармичког обрасца. Све то представља прилику за рад на себи. Чистимо своје кармичке обрасце, зато смо овде. Борба против спољашњих ефеката је губљење времена и само увећава проблем. Зашто једноставно не бисмо променили свој начин доживљавања, зашто не бисмо преображавали своје утиске? Христ је рекао: „љубите непријатеље своје.“ И будимо им захвални, јер они су само наш утисак који нам раскрива наш негативни кармички образац који треба да очистимо. Ако преображавамо утиске, чистимо и своју карму. Ако их не преображавамо значи да делујемо из страха. Бранимо свој его из страха, јер свака одбрана и почива на страху. Наше божанско Ја нема потребу да се брани јер је савладало страх. Љубав је једина заштита. Его је последица непрепуштања и он сада постоји усамљен у тој одвојености и пун страхова због времена и смрти које је сам произвео. Его тај страх пројектује на друге, које сматра својим непријатељима, тлачећи их, понижавајући их и доминирајући над њима. Компензација тих страхова је вршење штетних утицаја – доминација. Его осећа само самољубље, а самољубље није љубав, јер није аутентичан однос према самом себи. Оно није љубав, већ сујета. То је его

који постоји ограничен и усамљен и брани се зато што се плаши једине стварности – Љубави. Сујета је одвојеност у односу на све и свакога која произилази из неразумевања да је изворни, стварни однос према себи у основи однос са Богом. Сујета или самољубље је неосвешћеност као заборав аутентичног и изворног, свеобухватног и неограниченог, бескрајног и немерљивог љубавног односа према Самом Себи – Богу. Его не може да изађе у сусрет другоме, зато што не може да изађе у сусрет себи. Само онај ко је пронашао себе може да пронађе и другог. Тек када пронађемо Бога пронашли смо Себе и у Себи – Богу свакога и све што постоји. Зато его осећа недостатак, неки недостатак, и зато врши насиље. А то је недостатак Себе Самог. Ширење шкодљивих утицаја је производ самољубља. Кроз ту шкодљивост и потребу за вршењем насиља огледа се очајнички покушај поновног успостављања односа са Другим – Богом и он успоставља однос, али изопачени, первертовани однос подређивања других себи. Самољубље је у ствари жеља да се постане Бог, али не на основу унутрашњег раста, већ кроз изопачени однос према другоме, однос који се заснива на доминацији. То што не схватамо да смо Целина – ми - Бог, и наше уверење да смо одвојен, самостални его, чини основу ширења шкодљивости која је изокренут однос према Себи Самом – према Богу, а тиме и према другим људима чија се реалност тада неумитно намеће кроз вршење шкодљивих утицаја. Его или доминира или је повређен. И једно и друго је сужење Свести. И једно и друго је страх. Оно прво је его као воља за моћ која представља покушај савладавања страха, али се при томе одриче Љубави. Оно друго, повређеност и њени пратиоци – мржња, бес, љутња, осветољубивост, узвраћање онима које сматра својим непријатељима, су жеља да се сачува, одбрани и заштити его – страх од Љубави. Его као страх од повређивања - бола нас тера да се извежбамо да будемо у стању да се препустимо неизмерности Љубави, јер без бола никада не бисмо постали спремни за Божју Љубав,

кроз наше жртвовање и кроз све што смо спремни да поднесемо схватамо и учимо колико је неизмерна та Љубав. Суочавамо се са повређеношћу или болом да би се тај страх истопио. Его је тако жртва за Љубав која мора да се поднесе на олтар те Љубави. Што више идемо ка тој Љубави, то више страдамо да бисмо се очистили и постали спремни. То је пут на коме морамо да научимо да се ослободимо ега – страха. Страх рађа повређеност, а из повређености израста бол који топи страх. Једино на том путу што треба да одбацимо је повређеност и тиме ћемо променити цео дијапазон својих емоција. Одбацити повређеност значи више се не бојати, а када се не бојимо нема потребе да више доживљавамо бол која се јављала само зато да би истопила наш страх. И они који доминирају и они који су повређени налазе се на истом путу – неминовног суочавања са тамом. То је нужно да би растворили страх, а то се постиже растварањем ега, јер его је страх, зло, тама унутар нас – Бога. Овај свет, физичка димензија, је и реалан и није реалан. Није реалан јер је он само сан целокупне Психе која сања овај свет, јер се он налази у њој. С друге стране, тај свет није сан и реалан је јер је сада наша свест физичко тело, а тело је простор који је реалан и сви и све у њему су реални. Физичко тело је простор који је свет. Простор је продужетак тела, јер је тело свест као простор или свест је тело – простор. Наш его је наша свест – физичко тело. Само нашем егу је све стварно, док он постоји постоје и други, када он нестане нема више ни других. Једино је егу све стварно јер је он физички део наше Свести и не представља нашу целокупну Свест. Која је онда главна лекција нашег живота? То је чишћење, живот је чишћење. Чишћење од ега (он треба да служи само као пројекција преко које освешћујемо наше несвесне процесе и садржаје који нам се самом пројекцијом намећу. Освестити несвесно значи стајати изнад својих пројекција, управљати њима уместо да оне управљају нама). Зашто је то потребно? Треба да се очистимо од свог ега да бисмо могли да се припремимо да примимо

Божју Љубав. Ако делујемо из ега, овај свет је стваран, ако се отворимо својој вишој Свести, наш его ће нам се раскрыти као сан, као наш начин доживљавања или скуп утисака које је потребно преображавати. Наш его је наш заборав нашег божанског Ја. Када заборавимо на себе, на наше сопствено биће, тада пред неким који нас вређа завршавамо вређајући. Узвраћајући само чувамо и учвршћујемо его и то је заборав. Када не заборавимо на себе, тада преображавамо утиске. Шта је оно што чини да доживљавамо свет и друге људе као реалне? То су утисци који нам долазе из реалног света посредством чула. Спољњи свет нам је доступан само преко гомиле чулних утисака. Али, утисци су прости осети који су субјективног порекла. Утисак је свака слика, звук, мирис, осет боје, осет чврстоће, итд. Ови квалитети су само начин доживљавања субјекта. Догађаји су утисци. Све емоције, и негативне, су утисци – имамо утиске беса, мржње, зависти, итд. Спољашњи свет у ствари не постоји, оно што перципирамо сваког тренутка су само утисци. Овај живот се тако открива као узастопност утисака, а не као нека чврста ствар, физичка, искључиво материјалне врсте. Реални свет су само вибрације, таласи – светлосни или звучни. Он није онакав каквим га видимо, познајемо га преко вибрација које су прешле у осете, па опажаје, па појмове. Спољашњи свет је унутрашњи и зато треба да радимо на својој унутрашњости, да преображавамо утиске, јер су то наши утисци, цео свет који доживљавамо као реалан је у ствари наш утисак. Други људи су само наши утисци. Утисци који чекају да их ми интерпретирамо, дамо им значење и смисао. Ако не преображавамо утиске они се претварају у психолошки агрегат „ја“ – его. Его је резултат непреображених утисака. Преображавање утисака подразумева да се само-опажамо сваког трена, чиме спречавамо механичко деловање утисака. Его мисли да је све споља, ван њега, а не схвата да је све то, и он сам, само скуп субјективних утисака. Тако, ако делујемо из ега и не преображавамо своје утиске, ми смо само

испрограмирани робот. У сновима можемо боље да увидимо да су свет и људи само утисци наше психе, исто тако је и када смо у будном стању – оно је исто наш сан. Позорница (наш свесни его) на којој су други људи коју смо креирали је само наше огледало наших сопствених кармичких образаца. Она служи томе да производимо утиске који нам нуде прилику да откријемо своје кармичке обрасце. То значи да треба да схватимо да смо за оно што доживљавамо од других људи сами криви, јер је то наш образац понашања из прошлих живота. Ако није, онда по реакцији коју имамо на оно што доживљавамо од других људи, можемо да откријемо шта нам се још из прошлих живота нуди на прераду. Реакције у виду емоција мржње, беса, осветољубивости, нетрпељивости, итд., је потребно прерадити. А све се своди само на једну ствар коју треба да превазиђемо – наш страх од Љубави. И то је све што треба да знамо. Зашто бисмо онда били повређени? Све смо то ми. Када мрзимо другог, мрзимо себе. Долазимо до схватања ове истине кроз унутрашњи процес истраживања својих животних векова које смо оставили за собом. Само онда када видимо да смо били све оно што људи могу да буду, добри и лоши, исправни и непоштени, можемо да имамо самилост за све људе. До схватања стања самилости се долази на следећи начин: сви животни векови које смо оставили за собом треба да буду превладани, а они се огледају и могу да буду схваћени из нашег ега и његових реакција, из наших утисака, јер у егу се огледају сви негативни обрасци у којима смо некада учествовали и који нису превладани. И други људи су наша пројекција тих истих негативних образаца (али, само по главној теми која нам се намеће кроз друге или кроз нашу реакцију на друге). Негативни обрасци или животни векови које смо оставили за собом треба да буду схваћени и карма из њих отпуштена. Када прихватимо негативне обрасце унутар свог ега, као што су бес, љутња, нетолеранција, мржња и осуђивање – једном речју страх, и таму која се унутра налази, и када се трудимо да их превладамо, онда смо научили да

опраштамо. Када схватимо да су други људи наша пројекција наших негативних образаца, тада ћемо опростити сами себи. Када смо опростили сами себи, онда ћемо се сасвим природно односити према другима са опраштањем и самилошћу, радије него са осуђивањем. Опроштај је и опраштање, прекид везе. Схватити да наша карма делује кроз све и свакога значи бити самилостан, а самилост је сагледавање и разумевање да постоји кармичка равнотежа у свему што нам се догађа. И само то је безусловна љубав према другима, само то значи: „љуби ближњег свог као самог себе.“ Помоћу њих спаљујемо своју карму, они нам нуде прилику да преобразимо своје утиске и тако их истрошимо, да очистимо себе. Истрошити утиске значи истрошити его, а то значи не бити више повређен. Окренути други образ не значи трпети, него схватити да немамо више шта да трпимо. Када све ово знамо, када прихватимо своју кривицу и свој грех, зашто бисмо онда били повређени? Само се покајмо.

Искупљење кроз снове

Лествица снова

Разлика између онога што свест доживљава као имагинацију и онога што је за њу једина стварност која се дешава напољу у ствари не постоји. Али, шта значи имагинација? То означава продирање садржаја несвесног ума у свест и тако његово освешћивање. Пошто су несвесно суптилна тела, тј. стварности, а снови су царство несвесног, кроз њих можемо да пратимо развој и превазилажење суптилних тела. Имагинација је први корак у том процесу, она је унутрашњи вид, јер сан је слика. Астрални снови су чулне слике, тј. слике које доживљавамо астралним чулима. Непријатни садржаји који се појављују током имагинативног процеса, тј. снова, су садржаји нижег астрала или паклених планета. Када се појављују током молитве говоре о томе да нам се отвара астрални вид. Психологија ове садржаје тумачи као резултат потискивања у несвесно, али то што је потиснуто записује се у астралном телу и пошто је мисао-осећање стваралачки процес, на тај начин креирамо сопствени астрални свет. Астрални свет су објекти чула. Оно што доживљавамо физичким чулима потискујемо и тако настају астрални снови. Зато духовна пракса говори о окретању од објеката чула, не потискивањем, већ усмеравањем ка Богу. Ликови које срећемо у астралу су пројекција наших потиснутих жеља и страхова, свега што ствара конфликт унутар наше психе, и те ликове ми стварамо. Тако имагинација има тенденцију да чулно заробљава. Она нас држи успаванима, условљенима и убеђује нас у одређене квалитете и стање света око нас или нашег унутрашњег света. Треба доћи до разусловљене свести. Оно што потискујемо је исто оно што несвесни ум пројектује као сан – наши кармички обрасци који се намећу свесном уму да би били разрешени. И наш живот у будном стању је пројекција онога што је остало

потиснуто, тј. неразрешено у прошлим животима. Уздицање из астрала до Божје стварности је унутрашњи процес свесног прочишћавања мисли-осећања од его – мисли и емоција. Ако их остављамо неосвешћене нећемо се макнути са овог нивоа. Томе служи читава прича о позитивном свесном постављању намера и разрешавању несвесних образаца. Овај унутрашњи посао може да нас доведе дотле да откријемо коначни смисао свог и постојања свега и да се несвесно раскрије као Психа. Са повећањем интроспекције чулна слика се све више сажима и постаје слика-мисао. Појединачни опажаји се организују у општи појам. Опажајни симбол постаје појмовни симбол. Тако из нижег астрала кроз ступњеве прелазимо у ментални свет. У менталним сновима све је мање мноштва и збрке лица и ствари, јер интроспекцијом решавамо потиснуте теме и излазимо из астрала. Стваралачка имагинација све више постаје антиципаторска, добијамо јасније поруке и предвиђање будућности, јер са порастом интроспекције ум у сну увиђањем, разумевањем, интерпретацијом симбола саме чулне датости, непосредне чињенице искуства, може да открије шта је та сложевина. Иако можемо добити јасну поруку, предвидети будућност, на менталном нивоу ипак немамо увид у целину, контекст, смисао тога зашто мора да се деси оно што смо у сну антиципирали. Ментални снови су снови вишег интелекта који симболе чулних утисака претвара у симболе-појмове. Ипак, они се односе на конкретне мисли, на менталну примену слика на спољашње објекте. То је још увек спољашња опсервација конкретних објеката. Када кажемо спољашња мислимо на оно што је пресликано унутра иако при томе долази до имагинативних верзија и комбинација материјалних објеката. Споља је оно унутра и унутра је оно споља. Јављање симбола (астрални и ментални свет) у сну поставља пред нас задатак освешћивања несвесног. Неосвешћени смо све док жудимо за другим световима уместо да будемо са Богом. На овом нивоу имагинација се раскрива као оно што саставља ум и чулност, свест и опажај. Чулна и

ментална слика се на каузалном нивоу претвара у духовну слику, у духовно виђење умом идеја из којих се изводе све чулно-предметне форме, представе конкретне свести, мишљења. Интроспекција је довела до концентрације, а ова до интуиције која је сажета слика – имагинација као тренутни бљесак евиденције. Каузални снови нуде решења апстрактних питања, схватање узрока свега и онога што је прошло и будућег, симбол су овде објекти чула као највиша синтеза мишљења које се одвија кроз најопштији појам. Кроз каузални сан одмах откривамо смисао који нас се тиче. Разлика између сна и стварности скоро да не постоји, сан више није сан, већ у великој мери стварност. Божански ниво је једина права стварност, он више није сан, опажај и појам нису више симбол, већ остварено љубавно јединство које означава да смо будни и у сну и на јави. Божанска стварност је непосредан доживљај Бога, Његово присуство. Једина стварност је Љубав, а та стварност је љубавно тело. Она се достиже знањем о Богу и љубављу према Богу. На овом нивоу стижемо до контемплације која је Ум који све зна и пребива у свом знању. Знање је Љубав, па се очитује и као вечно постојање и вечно блаженство. Осим ове једине стварности, сви остали нивои су само снови, пројекције наше психе.

Интегративна и функција чишћења снова

Јунгов термин колективно несвесно означава наше унутрашње нивое који се не баве нашим спољним светом и које спољни ниво психе – его свест само окружује, него се баве нефизичком стварношћу, световима или димензијама (паклене планете, астрални, ментални и каузални светови као нивои колективно несвесног), и представљају много већи део психе од его свести. На тај начин наше несвесно представља у исто време и оно споља, јер садржи у себи друге светове и друга бића, и оно унутра, јер ти светови и бића су унутар нас, они су само наши психички ликови, али пошто је психа и простор, ти наши психички ликови, ликови наше психе пројектовани споља (у простор) или пред-стављени, имају и реално постојање у оквиру наше психе – простора. Психа као простор је енергија која се уобличава у друге реалне светове и бића, чија реалност је последица тога што енергија постоји само као интеракција. Овај феномен Јунг назива објективитетом несвесног дела психе. Тако је колективно несвесно објективни садржај психичког живота појединца. У колективно несвесном као енергетском пољу путем кога смо сви повезани архетипови су енергетски центри. Архетипови поседују специфичну енергију независну од свести, тако је несвесно оно споља, али та енергија није довољна да од психоидног архетипа по себи постане представа. Потребна је енергија свести да би могле да почну динамичке операције, да би архетип добио енергетски набој. Свест осветљава архетип и он улази у област психичког, постаје видљив, тако је несвесно и оно унутра. Све те друге стварности, сви суптилни светови које опажамо суптилним чулима сачињавају несвесни его који је такође спољни ниво психе, иако је унутар ње. Да би се наша психа открила као Психа (Сопство - Ум), да би оно што Јунг

зове процесом индивидуације било окончано, морамо интегрисати свесни и несвесни его. Када Јунг каже да несвесно може имати све оно што има и свест: перцепцију, аперцепцију, памћење, фантазију, вољу, афекте, просуђивање, суд, итд., и да садржи све функције свести, намеће се, по њему, могућност да оно као и свест поседује неку врсту сопственог Ја. То је несвесни его који одговара Јунговом архетипу Сенке. И Јунг и Фројд истичу чињеницу да психичко постоји и с оне стране свести коју сачињава несвесно, и да управо то несвесно гради матрикс снова. Јунг иде и даље и каже да свест израста из несвесног, тако да је свест само привремено стање прекидано фазама несвесног, па је психа заправо несвесно, а его – свест се може сматрати само пролазним епифеноменом. Ако томе додамо да Јунг каже да можда нема ни несвесно психичког које истовремено није и свесно, можемо да изведемо закључак да је наш его као наша свест која је физичко тело – простор који доживљавамо као свет и људе такође пројекција ега који је смештен у нашем несвесном. Тако је и наш свесни его само позорница коју пројектује несвесни его. Јунгово колективно несвесно је аутономни комплекс, нешто изван нас (а опет у нама), али мора себе да индивидуализује, при чему је индивидуација архетипски феномен. Овај процес се остварује суочавањем са Сенком, несвесним егом, који је свеукупност онога што личност не жели да буде и што не признаје да јесте. Пројектована, Сенка постаје ђаво, али представља и пут до целовитости. Освешћујући њу упознајемо тамни део психе што резултира утврђивањем Сопства. Шта подразумева суочавање са Сенком? Прво, схватање да је несвесни его пројектор разних позорница (светова и бића), јер у оквиру несвесног се можемо успињати лествицама до самог врха (божанске стварности), а ти ступњеви несвесног се очитују у различитим врстама снова које пројектује несвесни его. Снови тако означавају сусрет са Сенком, несвесним егом. Што више савлађујемо, тј. освешћујемо и интегришемо несвесни его, то

се више успињемо лествицом снова све до самог врха. Напоменимо то да се овде нећемо бавити читавом лествицом снова, већ само оним сновима који одговарају нивоу астралног, специфично нижем астралу, зато што су они најчешћи и најнеразумљивији, и зато што се на том нивоу одлучујуће суочавамо са несвесним егом – Сенком. Друго, треба схватити да је несвесни его наш его из претходних живота који је носилац наших кармичких образаца (грехова), наше карме. Он руководи нашом кармом и њеним превазилажењем, процесом индивидуације који води до остварења Психе – Сопства – Бога. Наш несвесни его пројектује ту карму стварајући позорницу – наш свесни его који служи само томе да осветимо своје кармичке обрасце. Наш свесни его као позорница (свет и други људи) је само наше огледало наших сопствених кармичких образаца. Путем кармичких образаца несвесни его нас држи заробљенима, али нас и ослобађа када их осветимо и тада се несвесни его превладава, долази до интеграције несвесног и свесног. Позорница су и снови. Снови које пројектује несвесни его служе за освешћивање кармичких образаца и превладавање карме чији је носилац Сенка. Тако, осим свесног живота као огледала који нам служи за схватање сопствених кармичких образаца, томе служе и снови. Тиме долазимо до онога што Јунг назива дневном страном психичког коју представља свест, наше будно стање, и до ноћне стране коју представља несвесно психичко функционисање, чији су специфични израз снови, тако да свест и несвесно граде две различите егзистенције једног истог феномена у смислу нераздвојиве динамичке целине. Ова целина се остварује преко снова и тиме долазимо до основне функције снова – интегративне функције. Несвесно служи да би се сви делови личности објединили у једну целину. Ти расцепкани делови личности (несвесни кармички обрасци) испливавају у сновима, па Фројд с правом истиче да су снови краљевски пут у несвесно из кога прибављамо информације о другом, ноћном делу наше

личности, што нам омогућава да стекнемо бољи увид у себе. Задатак снова је да несвесне кармичке обрасце предочи свести, избаци их на површину, да бисмо се очистили и објединили, остварили и интегрисали. Јунг каже да све у несвесном тежи да се испољи, али и личност такође жели да надрасте сопствене несвесне услове и да искуси себе као целину. Јунг то назива психолошком трансцендентном функцијом која проистиче из спајања свесних и несвесних садржаја. За успостављање трансцендентне функције потребни су нам подаци несвесног, при чему се нуди сан као најкомпетентнији израз приступу несвесним процесима, који представљају чист продукт несвесног. Тако су снови, овом својом интегративном функцијом, начин остварења Целине – Психе – Сопства. Ова интегративна функција снова, или освешћивање несвесних садржаја (кармичких образаца) подразумева суочавање са неинтегрисаним архетиповима и превазилажење њихових ограничавајућих утицаја. Интеграција расцепканих делова личности тера нас на суочавање са негативним аспектима архетипа. Освешћивање ових негативности је разоткривање смисла, а смисао увек указује на постојање архетипа. Освешћују се или интегришу расцепкани делови наше личности, кармички обрасци које нам несвесни его – Сенка предочава у сновима. Дакле, интегративна функција снова се огледа у томе да се остане кармички обрасци. На то да се ради о кармичким несвесним обрасцима упућује то што су архетипови отисци стално понављаних, типичних личних искустава, као и снага и тенденција понављања истих искустава. Тако Сенка тежи да кроз снове представе наших прошложивотних искустава предочи свести на одређен начин. Кармички обрасци као архетипови су универзална истина, универзални психички процеси. Они су садржај снова који представљају конкретизацију тих универзалних психичких процеса, јер се архетипови у сновима манифестују на индивидуалном плану. Са архетипом Сенке се сусрећемо у сновима нижег астрала и

он се ту јавља у свом индивидуалном виду. Једино у искуству индивидуално психичког материјала архетип задобија форму и значење које му даје свест. Кармички обрасци су тако и индивидуални обрасци свакога од нас појединачно. Тако, интегративна функција снова се огледа у томе да се, како каже Јунг, освешћивањем снова могу открити неочекиване вредности, чије довођење у свест је неопходно за развој зреле личности и убрзава процес индивидуације. У том смислу стоје и Фројдове речи да снови представљају најважнији извор обавештења у вези са несвесним процесима, на шта Јунг додаје да неретко искуство само из једног сна за човека може бити од непроцењиве вредности, тако да, схватимо ли његов смисао, постаје доживљај неизмерног богатства и најделотворније помоћно средство при изграђивању личности. У сновима можемо најбоље да увидимо да су свет и људи само утисци наше психе, исто тако је и када смо у будном стању – оно је исто наш сан. Наши снови су филм који се одмотава, утисци (кармички обрасци) које носимо из прошлих и садашњег живота и које нисмо очистили. Сада се снови одмотавају као тај филм утисака и представљају чишћење од утисака, а то чишћење је одрађивање карме или подношење казне за сопствене грехове. Јер, то је посао који се ради у чистилишту (сновима). И у сновима одрађујемо карму, чистимо се, и зато треба пустити филм да се одврти до краја. Када препознамо да су снови углавном неки од нивоа нижег астрала – чистилиште, и ако знамо да је астрал прошлост, схватићемо да је једини смисао снова одмотавање филма нагомиланих прошлих утисака и на тај начин чишћење од њих. У нашем несвесном се налази наш его из претходних егзистенција и он се пројектује кроз снове у којима одрађујемо заосталу карму на тај начин што се кроз њих троше заостали утисци. Зато имамо и непријатне снове. И снови који нису непријатни су само нагомилани утисци. Прекогнитивни снови, који припадају менталном плану, су исто одрађивање карме, јер све што нас чека у будућности је уједно и наша прошлост

јер има узрок у њој. Наша будућност су само утисци из прошлости које још нисмо истрошили. Будућност обухвата и наша стања после смрти, јер уколико нисмо са Богом значи да још нисмо истрошили своје утиске. Снови су тако рекапитулација и томе служе. Наше несвесно је испрограмирано да кроз рекапитулацију троши утиске. Тако је још једна функција снова чишћење, тј. избацивање на површину наших потиснутих мисли и емоција, а снови чисте са циљем да и наше свесно и наше несвесно, да наша целокупна психа постане чиста. У Тибетанској књизи мртвих се каже да после смрти појединачни несвесни утисци испливавају на површину у форми веома јаких искустава. Та искуства се могу упоредити са сновима. Најјача склоност се пробија кроз друге утиске ума и она одлучује о правцу даљег кретања. Зато анализирајмо снове да видимо који утисак преовлађује, да бисмо могли да га преобразимо и тако га истрошимо. Утисци су кармички обрасци, карму сачињавају утисци из прошлих живота и утисци упијени током живота. Зато откријмо кармичке обрасце у сновима. Уместо са блиставом светлошћу Ума која се изражава као Љубав, људи се идентификују са његовим током утисака. Ум је простор, није рођен и неће умрети, ни од куда није дошао, па никуда неће ни отићи. Овај простор није црна рупа, не подразумева нестанак или непостојање. Његова природа је богата, допушта да се ствари одиграју, а онда их поново раствара. Када препознамо ту моћ Ума, онда схватамо да га ниједно условљено стање не може надмашити. Треба бити увек свестан Ума, његове блиставе светлости, а то је свесност која не зависи ни од чега, и не идентификовати се са утисцима који су ускладиштени у Уму и који се појављују на разне начине као у сновима. Ум не умире са телом, али пролази кроз смрт и на психичком нивоу егзистенције, ослобађајући се од илузија и незнања и прелазећи у ново стање свести. Прилику да се пређе понор који се налази у свести, којим се одвајају илузије од стварности, незнање од знања, не-свест од свести, нуде нам

и снови који као и смрт представљају симболични прелазак понора и чин ослобађања. Да би се родило ново стање свести, кроз снове се треба ослобађати кармичких мрља. Те кармичке мрље су илузије и незнање који морају да у нама умру да би свест ослобођена срела своју праву природу – Велико Савршенство. Као што свако прелазно (бардо) стање представља могућност да Спознавалац сучељавањем препозна Истину и ослободи се нових рођења, или ако не успе, да настави са процесом, док његова свест силази у све нижа подручја егзистенције, све ближе поновном рођењу, тако се и у сновима одвија суштина овог процеса – сучељавање са собом и препознавање стварности коју човек тренутно остварује, а која је похрањена у несвесном. У сновима смо присиљени да се суочимо са самим собом, са оним што тренутно јесмо, јер сусрећемо све елементе (утиске) свог Ума. Снови чисте од утисака на тај начин што представљају или упозорење, или искушење које треба као такво препознати да му не бисмо подлегли у будном стању, или казну за грех који нисмо још освестили. То је чишћење и то су снови.

Индивидуално и колективно несвесно

Ова интегративна функција снова, или освешћивање несвесних садржаја (кармичких образаца), тече у два супротна смера који откривају исти правац. Први смер представља индивидуално несвесно које одговара Фројдовом појму несвесног. То су негативности које потискујемо и које нас онда прогањају кроз снове. Те негативности, по Јунговим речима, представљају комбинацију свих оних мисли и емоција које су, због слабе наглашености, измакле свести. То значи да под Фројдовим термином потиснуто подразумевамо све оно што је икад, макар једва свесно, регистровано као мисао или емоција. На овом нивоу Фројд је у праву што види несвесно у сасвим негативном светлу сматрајући га опасним монструмом, чудовиштем, а што одговара Јунговом појму Сенке. Сенка, као фигура која се открива из садржаја индивидуално несвесног и позива да се суочимо са архетиповима који одсликавају наш унутрашњи позив, представља тамни део личности који обухвата особине које свесни его не прихвата. Ове непрепознате особине бивају потиснуте и ова област потиснутих садржаја припада индивидуалном несвесном. У њега спада све оно што потискујемо као оно негативно, а то није ништа друго него само наши сопствени кармички образци које треба оствестити. Када оствестимо потиснуто престаћемо да креирамо улазак у нижи астрал – чистилиште и паклене планете кроз снове. Ови слојеви колективно несвесног одговарају аналогији са алхемијским астралом коју Јунг прави. Јунг каже да су ови слојеви или архетипови као садржаји колективно несвесног истоветни мотиви за све људе у већој или мањој мери обојени субјективним садржајем. То одсликава архетип као наслеђену могућност представљања, чија је суштина непроменљива, али се мењају начини манифестације у складу са одговарајућом индивидуалном

свешћу у којој он искрсава. Они се понављају у индивидуалној митологији човека, обликујући се различито према структури појединачне психе. Из тога што нас потискивање уводи у ове слојеве колективно несвесног (нижи астрал – чистилиште и паклене планете) се види да су потиснути садржаји исто што и несвесни кармички обрасци (неинтегрисани архетипови). Тако овај смер открива снове као једну несвесну реакцију на једну свесну ситуацију, што представља једну од Јунгових формулација сна, и има своје корене и у свести и у несвесном. Још једна Јунгова формулација сна открива нам други смер кретања снова, а то је да они представљају тенденцију несвесног која циља на промену свесног става. Тако да сан по Јунгу има два корена: један лежи у свесним садржајима, у констелацијама које су проузроковане путем свесних садржаја, а други у констелацијама које су проузроковане путем продуктивних процеса у несвесном. Тај други смер је продор садржаја нижег астрала и паклених планета (оних делова колективне психе који се као слој налази испод индивидуално несвесног) у снове који не представљају оно што сада потискујемо, већ оно што смо негативно посејали у прошлом животу. Архетипови као праизвори људског искуства, невидљиви корени свести, продиру из несвесног у свест, постављајући јој задатак да их интегрише и искористи за даљи развој личности. Ова два смера, као што смо рекли, чине исти правац, јер оно што сада потискујемо је исто оно што је остало забележено као наша негативност у прошлом животу. У том смислу Јунг каже да нема свесног садржаја који у неком смислу не би био несвестан. И у једном и у другом случају треба освестити снове. Прво тако што ћемо да схватимо да су потиснути садржаји кармички обрасци, затим, да су кармички обрасци архетипови (архетипови су кармички обрасци на нивоу колективно несвесног који представља чистилиште), па сходно томе да у потиснутим садржајима треба да препознамо архетипове. Препознавањем их интегришемо и тако освешћујемо кармичке обрасце. При

томе, архетип као образац није ништа друго до информација похрањена у пољу колективно несвесног која се рефлектује на наш живот у складу са нашом кармом. Сваки сан, свака чулна слика је архетип нечега и на њега треба да се сведе. Тако откривамо и главну тему која интегрише све архетипове, све снове.

Главна тема у сновима

Архетипови као садржај оног нивоа колективно несвесног који зовемо чистилиштем су у ствари наши кармички обрасци. Зато се на овом нивоу, кроз снове, сусрећемо са тамном страном архетипова. Светлу страну архетипова откривамо на вишим нивоима колективно несвесног (менталном, каузалном). Снови као чистилиште су подручје на коме се личност током свог процеса индивидуације сусреће са архетиповима Сенке, све док не доспе до свог унутрашњег средишта, до Сопства. Архетипови Сенке са којима се суочавамо у сновима су лична чињеница макар колико и колективна. Колективно несвесно је дато пре сваког личног искуства и садржи опште, за цело човечанство наслеђене обрасце мишљења, осећања и делања. На нивоу колективно несвесног – чистилишта, ради се о кармичким обрасцима. Кармички обрасци као архетипови представљају психички садржај појединца који није стечен током живота. Они су тако поље меморије. Али, ово поље меморије не садржи само прошлост, већ и садашњост. Иако су кармички обрасци као колективно несвесно прошлост, они су утиснути у поље индивидуално несвесног појединца. Тако они означавају, тј. поклапају се са потиснутим садржајем из садашњег живота који сачињава индивидуално несвесно. Архетипови су тако оно што садржи историју психичког садржаја, али на нивоу индивидуе. Архетипови су резултат таложеног искуства, преформирана структура сачињена од свих искустава људског рода које је он произвео у свом филогенетском развоју. Архетипови су урођени (дакле, односе се на прошлост, прошле животе) и универзални обрасци понашања и мишљења, кармички обрасци који нас повезују са општељудским искуствима, али и са нашим сопственим

унутрашњим искуством тако што одсликавају констелацију тренутка који је појединачна психа из дубина несвесног за себе обликовала. Према томе, архетип се открива и из анализе садржаја индивидуално несвесног, потиснутог садржаја. Колективно несвесно је тако исто што и индивидуално несвесно, само ширег карактера. Садржај индивидуално несвесног конкретизује форму колективно несвесног. Кармички обрасци као архетипови продиру преко индивидуално несвесног у свест. Ако их свест не препознаје они бивају потиснути назад у индивидуално несвесно. Тај потиснути садржај индивидуално несвесног је потребно свести на архетипове. Тим свођењем се освешћује кармички образац – архетип. Архетипови су несвесна структура која уобличава представе. Манифестација представа је разнолика. Та разноликост представа сачињава наше индивидуално несвесно и представља потиснут садржај свести. Овај потиснути садржај произилази из архетипа и своди се на архетип. Као кармички обрасци који одсликавају општељудско искуство мишљења, осећања и понашања, архетипови представљају обрасце у којима смо ми у прошлим животима учествовали и као такви добијају лични смисао. То је и у складу са Јунговим речима да се у психолошком смислу не поседује ништа што се није стварно искусило. Тако потиснути садржај, индивидуално несвесно, представља само неинтегрисани архетип. Горе наведено открива нам да по Јунгу постоје потиснуте тенденције Сенке, што важи за индивидуалну Сенку која нам открива за шта је свако од нас појединачно грешан, а постоји и трансперсонална, архетипска Сенка, која упућује на колективну грешност свих нас као стање у коме смо дошли на ову Земљу. Ова индивидуална и колективна Сенка се сусрећу у једној тачки – главној теми која се провлачи кроз снове. Да је потиснути садржај индивидуално несвесног исто што и кармички образац – архетип, види се из ове њихове тачке јединства, главне теме у сновима. Јунг је говорио да је сан који се понавља појава на

коју треба обратити пажњу, јер се догађа да људи сањају исти сан од детињства до поодмаклих година. Тај исти сан није ништа друго него главна тема која се понавља у сновима. Тема која се понавља у сновима представља понављање веома значајне поруке. Могли бисмо рећи да је она архетипски симбол који нам помаже да замршену симболику снова нижег астрала која се јавља услед тога што је нижи астрал – чистилиште имагинативна верзија и комбинација материјалних објеката, сведемо на главну тему која би представљала архетипски симбол. Тако сви симболи у сновима представљају целину у форми једног јединог симбола који чини контекст у оквиру кога симболи добијају свој прави и потпуни смисао. Тако се замршена симболика своди на једно стање ствари које је тек у својој целовитости разумљиво и у оквиру кога она добија смисао. Тако нас главна тема снова као архетипски симбол повезује и са историјом развоја човечанства (кармичким обрасцима) и са нашим пореклом, нашом специфичном прошложивотном историјом која припада општељудском искуству. Преко архетипског симбола можемо да се суочимо са оном важном поруком коју наш свестан део личности још није препознао или није био спреман да прихвати. Када осветимо главну тему снова увиђамо да они целог нашег живота на исти начин причају једну исту причу. И поред тога што се јављају различите варијације на исту тему, у основи тих варијација је исти лајтмотив. Без освешћивања главне теме можемо осећати да су нам снови спонтани и неповезани, али посматрајући след слика из снова опажамо да њихова основна црта има смисао, тј. да се провлачи увек једна иста тема. Она је закамуфлирана низом привидно неповезаних снова и треба запазити унутрашњу сукцесију која открива исту тему у различитим варијацијама. Открити ову главну тему значи и протумачити снове. Тумачење снова је њихово глобално разумевање. То значи осветити снове. Не треба да се трудимо да одгонетнемо сваку замршену симболику, већ да у сновима откријемо

главну тему наше судбине. Снови томе и служе, да се сетимо за шта смо грешни у прошлим животима. Пратити снове као огледало да бисмо открили главну тему нашег живота и оно суштинско за нас у овом животу је оно што доводи до освешћења. Наша прошлост (астрал је прошлост) је нит која све снове повезује у нашу главну тему. Зато треба обратити пажњу на регресивне снове и треба да се трудимо да уопште у свим сновима откријемо њихову регресивну компоненту (потиснуте мисли и емоције које нам откривају неразрешену тему прошлог живота, не у сваком појединачном сну, већ по главној теми која се провлачи кроз снове) и из тог угла да их схватимо и тумачимо. Тада ћемо заиста открити да, као што Јунг каже, сањамо један исти сан цео живот. Открити главну тему снова представља освешћивање и потиснутог садржаја индивидуално несвесног и кармичког обрасца, тј. представља интеграцију архетипа. Освестити кармичке обрасце и протумачити снове значи схватити да су кармички обрасци увек кривица из прошлог живота везана за теме које се понављају у сновима. Наше будно стање као огледало је исто сан, живимо исту ствар и у сновима и у будном стању – нашу главну тему која чека да буде освешћена. Будно стање је исто сан, јер није једина реалност у коју тек треба да се пробудимо. Можемо да се пробудимо једино освешћењем себе и Бога. Са порастом интроспекције се пењемо лествицом снова и можемо добити увид у божанску стварност. Постоје снови који прекорачују астрал, нашу прошлост, прошлу, садашњу и будућу, и у њима ће нам се открити и доживећемо смисао свог постојања. То је све што нам је потребно.

Пројекције у сновима

Астрално тело је емоционално тело, тело свиђања и несвиђања, жеља и не-жеља. Искушавамо у сновима све што нисмо могли у стварности, све жеље и не-жеље које смо икад, макар једва свесно, регистровали као мисао или емоцију. Оне се складиште у несвесном (индивидуалном) чији задатак је да их преко снова предочи свести, избаци на површину, да бисмо се очистили и објединили, осветили и интегрисали. Потребно је, дакле, осветити неиспољене жеље и не-жеље (у случају не-жеља сан нам одсликава тај страх, отпор, да бисмо га превладали и интегрисали). Сан је (прикривено) испуњење једне потиснуте, сузбијене жеље, рекао је Фројд. Ово важи за већину снова који се одигравају на нивоу астрала – чистиштишту. Снови се често јављају као изопачење жеље, а то изопачење се приказује у манифестном садржају сна. По Фројду код сваког човека постоје не само жеље за које не би желео да други знају, већ и жеље за које сам не би желео да зна, па отуда долази до укључења цензуре која потискује те недозвољене жеље у несвесно. Оне се јављају у манифестном садржају сна једино у изопаченој форми, како не би биле препознате од стране свести. Манифестни садржај сна су кармичке слике или кармичке илузије. Тако, да би се откриле скривене мисли и емоције сна, потребно је манифестни садржај сна свести на његов латентни садржај (препознати кармички образац) који се крије иза фасаде. Појаву страха у сновима Фројд објашњава тиме да сневач цензурише своје жеље тако да му њихово испуњење не може донети задовољство, већ само супротно од тога, што се испољава у облику страха који је последица самокажњавања од стране Супер-Ега, због недозвољене и потиснуте жеље. То смо назвали не-жељама. По Фројду, и ове не-жеље представљају испуњење неке жеље, жеље оног дела нас који врши цензуру.

Манифестни садржај сна је само изопачена замена за нешто друго, несвесно, тако да је наш задатак да откријемо то несвесно - латентне мисли и емоције сна. Жеље сна, које су садржане у латентним мислима и емоцијама сна, су непознате нашем свесном делу личности због њиховог неугодног и компромитујућег садржаја. Фројд каже да је симболика у сну такође моменат изопачења снова поред цензуре сна и с њом је повезана, јер се цензура сна служи симболичком пошто она води истом циљу – да сан изопачи и учини неразумљивим да би се прикриле недозвољене жеље које почивају у латентним мислима и емоцијама сна. Ово Фројдово одређење латентног садржаја сна, потиснутих мисли и емоција, одговара Јунговом појму Сенке. Сенка и није ништа друго него, како Фројд каже, потиснута жеља или не-жеља, несвиђање. То је наша мрачна страна. Свесни део личности баца своју несвесну сенку. Она представља оно чега смо се одрекли на јави и гурнули га далеко од себе. Личне особине које не признајемо или их се стидимо због њиховог, како каже Фројд, непријатног и компромитујућег садржаја, представљају неинтегрисану Сенку. Први ступањ индивидуације по Јунгу је интеграција Сенке. То значи оних особина које су биле занемарене или одбачене приликом изградње Ја и Персоне. Потребна је интеграција свих оних психичких особина које су остале у сенци, односно, потиснуте су. Са свим оним чега смо се одрицали као дела себе треба да се суочимо као делом властите личности. Фројдово инсистирање на откривању латентног садржаја сна, потиснутих мисли и емоција, јесте инсистирање на откривању пројектованих садржаја. Сусрети са Сенком су непријатни и једна од одбрана је пројекција, када своју Сенку пројектујемо (приписујемо њену негативност) на друге. Оно негативно што доживљавамо у животу и од људи ћемо престати да потискујемо када схватимо да смо ми узрок из прошлости тих негативности. То не значи да смо одговорни за понашање других људи, већ да нам они само указују на нашу главну тему, на нашу кривицу. Када то освестимо

престаћемо да потискујемо негативности, јер тиме што потискујемо креирамо улазак у нижи астрал кроз снове. То је само последица несхватања и несучавања са собом. При томе, потиснуто је све оно чији смисао није схваћен. А смисао је наш образац понашања из прошлог живота. Потиснуто је све оно што наша свест нехотимично задаје сну да га он реши, зато што не умемо да користимо живот као огледало. Смисао мора да буде схваћен, зато и сањамо ове снове. Колико и реалност, и снови су погодно тло за сусрет са Сенком. Када осветимо да су ове пројекције садржај снова, тада можемо да по Јунговим речима приступимо отклањању пројекције са спољашњих ствари, људи и догађања и да их вратимо себи, тј. да упознамо своју Сенку. Тако је потребно приступити сновима. Снови на нивоу чистилишта су, како каже Фројд, апсолутно егоистички, тј. баве се искључиво личношћу сневача, а тамо где се у садржају сна не појављује наше Ја, него стране особе, можемо да претпоставимо да је наше Ја скривено идентификацијом иза тих особа. Тако се наше Ја вишеструко представља у сну, индиректно, посредством идентификовања са страним особама у нашем сну. То значи и да приликом схватања својих снова треба да применимо метод конверзије, тј. да препознамо своју Сенку у свим ликовима и догађајима који се јављају у сну. Нарочито ако осећамо у сну антагонизам према неким ликовима и догађајима, треба да схватимо да несвесно у њима детектује своју Сенку, своје објекте гнушања и да је „уступило“ власништво над њима тим ликовима или догађајима. И у сновима је потребно разграђивати пројекције и враћати Сенку у склоп властите личности, с настојањем да се она прими к знању без даљих пројекција, потискивања и без подлегања њеним негативним импулсима. У сновима су сви ликови и догађаји који се јављају Сенка која по Јунгу, сходно начелу компензације, указује на запостављену страну сневача и надопуњује мањкавост његовог свесног става. Кроз све ликове и догађаје који се јављају у сновима откривамо сопствени несвесни талог

и одговорност треба да се пребаци искључиво на нас. Сви садржаји сна су наш други его, антипод, зли близанац Персоне који је производ њеног вештачког чишћења разним механизмима пројекције од свих негативности које би нарушиле нашу идеализовану слику о нама самима. Постати свестан тих пројекција и у сновима значи Фројдов манифестни садржај сна свести на латентни. За то је потребна интроспекција, окретање погледа ка унутрашњости, ка дубини психе. Управо у сновима се најбоље види да су свет и људи пројекција наше психе и да је спољашњи свет унутрашњи. Разграђивати те пројекције у сновима, тј. посматрати све ликове и догађаје у њима као одраз сопствених несвесних и негативних кармичких образаца, значи интегрисати Сенку у свесни живот, јер што је мање интегрисана то је црња и гушћа по Јунговим речима. Интеграција или освешћивање кармичких образаца подразумева откривање главне теме која се провлачи кроз снове. Главна тема је смисао, тј. оно што обједињује наше несвесне обрасце или неинтегрисане архетипове. Она је главни архетип на који се све своди. Овај главни архетип (препознавање Сенке) садржи оно о чему говоре Јунгове речи да се просветљење не постиже замишљањем светлости, већ освешћивањем таме.

Либи́до

Фројд је створио теорију личности која се везује за оно што он назива психо-сексуални развој. По њему, основ развоја личности је развој либида кроз одређене фазе. Фројд каже да се сексуални живот или функција либида не појављује као нешто готово, нити у даљем развоју остаје сам себи сличан, него пролази кроз читав низ сукцесивних фаза које нису сличне једна другој. Тако је то једно развиће више пута понављано, као што је развиће од гусенице до лептира. Сексуалност се јавља у пуној снази у гениталној фази која означава пуну зрелост личности. За разлику од претходне, инфантилне (прегениталне) сексуалности, сада је сексуалност интегрисана и централизована у служби полности и са циљем репродукције. Интеграција сексуалности значи да су претходни парцијални нагони сада подређени гениталној функцији. Коначна фаза је, дакле, генитална фаза, сексуалност кулминира у гениталности, без обзира на то што Фројд говори да генитални органи могу, у прибављању задовољства, бити замењени другим органима и да тако сексуално не мора бити само генитално. Либи́до означава код Фројда превасходно енергију сексуалног нагона у овом смислу, док код Јунга има шире значење и означава психичку енергију. Јунг истиче да сексуалност има велику улогу у његовој психологији као суштински, ако не и једини, израз психичке јединствености. Али, Јунгово истраживање сексуалности превазилази њену биолошку функцију и тиче се духовног аспекта и нуминозног значења сексуалности. Ако споменемо и Рајха који је у сексуалној енергији видео космичку енергију, онда можемо да схватимо да либи́до обухвата и ментални и каузални ниво који представљају сублимисану сексуалну енергију, све до божанске стварности. Да божанска стварност или сједињење са Богом такође подразумева сексуални однос види се из

античких култова где је сједињење с Богом схватано као конкретан коитус, и из истих идеја присутних у ваишнавизму. То говори о томе да је и божанска стварност сексуална енергија, али шта подразумева ова крајње сублимисана сексуална енергија, сједињење са Богом као сексуални чин, остаје, за сада, обавијено велом Тајне. Из свега овога лако је закључити да кармички обрасци нису ништа друго до несублимирана сексуална енергија. Снови на нивоу нижег астрала су показатељ несублимиране сексуалне енергије. У том смислу, Фројд је сасвим у праву када каже да либидо обухвата и све его – мисли и емоције и да су оне, у складу са психоаналитичким пансексуализмом, само изведенице или деривати сексуалног нагона, као што је и его само изведеница или дериват ида. Тако кроз снове можемо одредити степен сублимираности сексуалног нагона. То не значи да приликом анализе снова треба да трагамо за сексуалном симболиком у Фројдовом маниру, већ треба да откријемо латентни садржај сна, а њега сачињавају страсти (у било ком виду и према било коме или било чему). Све страсти имају корен у сексуалном. По Јунговој теорији компензације снови служе у сврху компензације и покушаја успостављања психичке равнотеже, па је однос између свесног и несвесног компензаторан по принципу „и сувише мало овде, доводи до и сувише много тамо“. Зато треба увек поставити питање који се свесни став компензује помоћу снова. Сан је тако несвесна надопуна свести. Ову Јунгову теорију компензације треба применити на тај начин да се инхибирана, тј. потиснута (а не сублимирана) сексуална енергија испољава у сновима кроз страсти који се јављају у разним психолошким видовима као несвесне личне против-тенденције (очувању свесног става који потиснуто одбацује у несвесно) које указују на компензацију потиснуте сексуалности. Ове против-тенденције указују на читав дијапазон психичких видова страсти, разних психолошких карактеристика особе које се објављују у сновима, јер сексуалност није само биолошка појава, већ и психичка

енергија. Несублимирана сексуална енергија се тако испољава кроз страсти широког спектра, преко пожуда, беса, љутње, мржње, љубоморе, зависти, похлепе, свих антагонизама, отпора и конфликта. Када на јави потискујемо ове страсти, јавља се компензација у сновима у виду исте тенденције са потиснутим садржајем, а у против-тенденцији са свешћу. На пример, ако потискујемо бес, снови ће нам садржавати агресивне елементе. Ако потискујемо завист, искусићемо је у сну који тако компензује оно што не испољавамо на јави. Ове страсти треба да се сублимишу, јер представљају нашу везу са чистициштем у сновима у које нас уводе страсти које су у ствари непрочишћене емоције. Страсти су наша нижа природа (несублимирана сексуална енергија) која је садржана у несвесном и поставља се пред нас као задатак – да је преобразимо. Страсти нису ништа друго него мисли и емоције наше ниже природе које потискујемо и које испливавају у сновима. Постоји блиски однос између страсти и жеље. Тело нижег астрала или чистицишта је тело жеља. Зато су жеље у сновима много јаче и наглашене су. Страсти су жеље и не-жеље (потиснуте, несублимиране жеље), а жеља је емоција. Ради бољег схватања треба рећи још и то да снове треба освешћивати са нагласком на емоцијама. Битно је шта и како се осећамо у сну, јер то нам говори које емоције треба да прочистимо. Сан је слика емоција. Оно што потискујемо су емоције или мисли набијене емоцијама и то треба разрешити. Већ смо рекли да је астрално тело емоционално тело, тело свиђања и несвиђања, жеља и не-жеља. Једини пут излажења из чистицишта је чишћење својих емоција. Оно што хришћани зову благодат Божја, а Хиндуси самеди, није ништа друго до пробуђена свест – срце. То је љубав. Љубав према свему и свакоме која је изнад везујућег свиђања и несвиђања као горућа Љубав према Богу. Због те Љубави снови нас чисте и тај процес најчешће траје цео живот. У сну смо аутоматски ношени, без наше контроле, јер је сан чиста емоција, а та емоција одсликава оно што смо потиснули и што се нуди за

освешћење. Емоција у сну је оно на чему треба да се граде асоцијације идеја. То подразумева осветљавање у Јунговом смислу асоцијационих спојева који су објективно груписани око неке слике сна, а не Фројдово бесконачно слободно асоцирање. Чулне слике у сну су утисци (јер преко њих спољни свет наставља да живи у човековом унутрашњем животу), а емоција је оно што обезбеђује јединство утисака на основу кога можемо да схватимо специфичне особине сна. Излажење из чистилишта подразумева чишћење својих емоција. Жеље нас воде кроз снове директно у нижи астрал где смо робови тих жеља, све док их не дезинтегришемо, а са њима и тело жеља. Дезинтегрисати их значи ове производе жеље – страсти, нагоне, сублимисати у нагон жудње за сједињењем са Богом. Интроспекцијом путем снова савладавамо своју нижу природу, тј. страсти, прочишћавамо емоције, дезинтегришемо жеље, сублимишемо своју сексуалну енергију. Утисци из прошлих и садашњег живота који не могу кроз снове да се истроше, манифестују се у нашем животу као непријатни догађаји, а то значи да ћемо их доживети свесно да бисмо могли да их преобразимо и да их истрошимо у животу тако што ћемо научити лекцију. Тиме откривамо још један смисао снова као чистилишта. Они имају и одбрамбену функцију, тј. чувају нас од живота. То је тако, јер у сновима доживљавамо све оно што је требало да доживимо у животу (што смо желели или што нисмо желели), све могућности нашег живота. Те могућности су зачете нашим мислима и емоцијама и оне се у сну довршавају. Зато, док се филм врти, пустимо га, јер тако трошимо, тј. чистимо своју целокупну карму. Освешћивањем неиспољених жеља или нежеља које се у сну манифестују да би се истрошиле убрзава се процес одмотавања утисака који их сачињавају и њиховог трошења. Истрошеност утисака је увек схватање смисла, тј. учење лекције у вези са тим жељама, и на тај начин, свесном контролом мисли ћемо пре изаћи из ових снова - чистилишта. Тако је већина снова прочишћавање астралног тела жеља са

циљем да после овог живота будемо што чистији. Снови су чистилиште у коме трошимо утиске да се после смрти не бисмо задржавали у њему. У Тибетанској књизи мртвих искуство после смрти је садржано у утисцима несвесног ума који испливавају на површину и које сматрамо стварним, осећајући свиђање и несвиђање. Тако док настављамо да се везујемо и опиремо тонемо све ниже. У трећем бардо-у када нам пролазе визије живота у телу кроз свест, наилазимо на искушење: хоћемо ли допустити себи жељу за материјалним добрима, хоћемо ли осетити љутњу, завист и сумњу, или ћемо одабрати љубав и самилост. Уколико досегнемо стање врлине достижемо ослобођење. Љубав је потребна да се затворе врата материце поновног рођења. Жеље су проузроковале садашњи живот и чиниће то и убудуће. Уместо жељења, тј. везивања за оно што имамо или немамо, приањања за привлачно или одбојно, треба усмерити жељу на сједињење са Богом. Визије после смрти су градиране тако да најпре одражавају све позитивне тежње, а затим их смењују негативни унутрашњи импулси који добијају све страшније облике јер приказују све ниже аспекте Ума. Позитивне тежње одговарају визијама мирољубивих божанстава с којима се сусрећемо и чије зрачење треба да препознамо као своје сопствено. Међутим, истовремено бивамо изложени и искушењу „пет јетких отрова“, а то су: похота, мржња, глупост, сујета или егоизам и љубомора. Уколико нас отрови савладају и почнемо да их осећамо у себи, бежимо од светла којим зраче божанства, јер нас она ужасно плаше. Из тих отрова које осећамо у себи израстају визије гневних божанстава. То су иста она мирољубива божанства, али приказана у застрашујућим аспектима. При томе, ради се заправо о унутрашњим импулсима који су за нашег живота били позитивни или негативни, о зрачењима нашег сопственог Ума. Трудимо се да у сновима препознамо кармичке обрасце (грехове) у виду ових пет јетких отрова који представљају утицаје злих склоности. Несублимирана сексуална енергија производи ове отрове који

се јављају у сновима у виду неинхибиране имагинације кармичких слика. Јер, архетипови су, по Јунгу, категорије имагинације, органи пре-рационалне свести.

Пројекција архетипова

Видели смо да други смер снова означава продор садржаја нижег астрала и паклених планета у снове који не представљају оно што сада потискујемо, већ оно што смо негативно сакупили током инкарнација. Тај продор означава присуство оног архетипског у човеку, присуство архетипског света у њему. И Фројд је истицао да несвесно садржи више од потиснутих садржаја и да у сну често срећемо елементе који не потичу из индивидуалног искуства сневача, већ из, како он каже, језгровитог несвесног. Те елементе Фројд назива архаичним остацима. Јунг је ове несвесне садржаје који не припадају индивидуалном искуству, већ представљају пројекцију трансперсоналних садржаја, развио у свом учењу о колективно несвесном које чини, у свакоме присутну, општу душевну основу надличне природе. Њега сачињавају трансперсоналне психичке структуре заједничке свим људима, тако да се ту не ради о продуктима потискивања као код индивидуално несвесног, већ о садржајима присутним пре сваког индивидуалног искуства. На нивоу колективно несвесног који означавамо као чистиште, то је оно што смо негативно посејали у прошлом животу, што је део целокупног људског искуства. У том смислу архетипови су праизвор целокупног људског искуства које се налази у несвесном. Пошто представљају и врсту спремности да се увек изнова репродукују исти или слични садржаји, архетипови су кармички обрасци у којима свако од нас појединачно учествује. По речима Јунга, архетипови не садрже само оно најлепше и највише што је човечанство икада мислило и осећало, већ и сва недела и гадости за које је човечанство икада било спремно. Архетипови чистишта и паклених планета представљају складиште општељудских злодела у коме свако појединачно има свој удео. Из тога се најбоље

види да је Сенка колективна чињеница исто колико и лична. То се најбоље види у ноћним морама и тешким сновима, јер ти психички продукти представљају пројекцију архетипских садржаја. То се види и у психозама. Јунг каже да су отцепљени делови либида фрагментарне, аутономне личности. Кармички образац који доводи до психичког поремећаја треба открити и у самом садржају болести, јер садржаји психичких поремећаја, халуцинаторни или како год манифестни, нису ништа друго него грехови из прошлих живота. „Гласови“ у шизофренији служе само томе да особу суоче са њеним греховима, јер оно што јој они говоре није ништа друго до њена кривица из прошлости. Препознати грех и схватити смисао је ослобођење. Такође, и благослов убрзаног уздицања кундалини или сублимисања сексуалне енергије, јер грех и није ништа друго него несублимисана сексуална енергија. Психичка болест је када човеку кундалини нагло удари у главу, па одатле чисти доње чакре, тј. кармичке талог. Тако га она, чистећи другу чакру, суочава са његовим грехом у сфери чистишта или нижег астрала. „Лудило“ тако сагорева сву карму ако се схвати његов смисао, тј. разреши кармички образац. Поред препознавања греха, у психичком поремећају потребно је и разрешити, тј. асимиловати само као смисао, фазу инфлације ега – грандиозне идеје (рад кундалини на трећој чакри) која је сећање особе на њену праву природу скривену у несвесном, али сећање које захтева да тај его умре да би открио ко је заправо он. Имајући у виду ове задатке које је потребно извршити, није ни чудо да се у хришћанству јуродивост сматра најтежим и највећим подвижништвом. Ово је случај неинтегрисаних архетипова или кармичких образаца. Када Јунг каже да архетипови представљају једну урођену тенденцију ка формирању слика, то упућује на кармички талог психе. Тај кармички талог одговара садржају онога што сада потискујемо, јер оно што сада потискујемо је исто оно што је остало забележено као наша негативност у прошлом животу. У том смислу Фројд има право да колективно несвесно

персоналистички тумачи. Јер, оно што смо ми некада радили чини сада садржај колективно несвесног. Наши кармички обрасци су тако архетипови, будући да све типичне људске форме понашања почивају на њима и све наше најјаче представе се свODE на њих. По Јунгу архетипске представе су основни садржаји објективне психе. Психа је енергија која се уобличава у друга (реална) бића. По речима тибетанског пустињака није довољно не веровати у постојање тигра да нас он не би појео. Сенка тако може да поприми лик мучитељских духова у сновима. Појављивање тих ликова има само једну сврху – да нас доведе до освешћења наших кармичких образаца који попримају изглед тих ликова. Негативни утицаји долазе из колективно несвесног као енергетског поља којим смо сви повезани. У том смислу Јунг је у праву када каже да ти садржаји уопште нису наши. Снови су раскрсница путева (још нисмо ни тамо, с оне стране, а нисмо ни овде), међупростор у који улазе бића и која знамо и која не знамо, врло је прометно, и на овом месту (у астралу) се срећемо са њима. Нека од њих нас телепатски привуку или ми њих привучемо, а чест је случај да су нам снови, због великог вртлога психичке енергије коју стварају људи у околини нашег места живљења, а и шире, који пресеца танане нити наше психе, неразумљиви и састављени од елемената (сигнала) који не могу да се повежу у смислену целину. Што смо свеснији у сновима, то је објективнији доживљај астралног тела, свеснији смо у свом астралном телу и у односу смо са другима у њиховим астралним телима. Ова акција на астралном плану, у чистилишту, може да доведе до разрешавања карме са другима. Када нам мисли и емоције других људи и бића креирају снове, такви снови нас углавном упућују на властиту нечистоћу и уједно представљају упозорење. Снови као чистилиште раскривају нашу срж. Ту карму креирају наше потиснуте жеље и не-жеље, утисци који се похрањују у несвесном. Треба разрешити сан или карму на исти начин као и физичко искуство – препознавањем и

сублимацијом. Снови томе и служе, да се сусретнемо са кармом на астралном плану пре него што се физички манифестује. Тако се у сновима троши карма. Карму коју скупљамо у свесном стању, трошимо у несвесном стању, тј. кроз снове. Снови тако представљају чишћење, они су подручје чистилица у коме, кад схватимо смисао, тј. препознамо психички (кармички) образац, истрошимо карму и ослободимо се ње. Када пратећи Јунга кажемо да несвесно уопште и није наше, схватамо да постоји читава хијерархија бића која креира наше снове. У том смислу и хришћанство тврди да су снови од демона и од ђавола. То је потпуно тачно што се тиче снова нижег астрала или чистилица, а ту спада већина снова. Такве снове треба искористити за освешћење свог греха и као могућност која нам се нуди за искупљење од њега. Ти снови су или искушење или казна за грех, зато треба преиспитати своје актуалне мисли, речи и дела, и осветити свој грех да бисмо спречили нежељене ствари у животу. Грехови су кармички обрасци и откривају тенденцију из прошлих живота. Најбоље је покушати искористити и те ликове које срећемо у сновима и садржаје које нам они креирају за освешћивање наших кармичких образаца и у њиховом појављивању тражити тај смисао. Јер, ми стварамо та бића оним што свесно мислимо и оним што потискујемо, тако да је и Фројд са својим субјективистичким схватањем у праву. У ствари, Фројд и Јунг су у синтези ако покушавамо да смисао снова тражимо у њиховој функцији освешћивања кармичких образаца. Јер, и потиснути садржаји и архетипови су кармички обрасци. С једне стране, архетипови продиру у свест, а свест их, ако их не асимилиује, потискује. Потискујемо своје кармичке обрасце. Тако се индивидуално несвесно састоји од неинтегрисаних архетипова. С друге стране, архетипови попримају и имају ликове онога што потискујемо. У том смислу, наше мисли и наша дела стварају одговарајуће услове да та бића очитују своје присуство и своју активност. У крајњој линији њима их и стварамо. Јер, објективизација

психичких облика је веома загонетан процес, било да се одвија свесно или несвесно. Пустињак каже: исти је случај када деца створена од нашег меса, деца нашег духа, избегну нашој контроли и успевају да живе свој сопствени живот. Зато се треба чувати од лакоумног грађења „канала“ властитом неосвешћеношћу. Јер, пројекције су, каже Јунг, у исто време и стварне. Својом нижом природом стварамо „тигрове“ чији смо очеви, које сами зачињемо. Ослобађање од колективних ограничења је могуће радом на индивидуалним ограничавајућим утицајима. Када интегришемо архетипове (садржај индивидуално несвесног се састоји од неинтегрисаних архетипова (кармичких слика и илузија) или специфичности Сенке) помоћу главне теме, из њих можемо да ишчитамо специфичности нашег кармичког дуга. Сенка поприма лик наших необузданих жеља, зато је неопходна сублимација. Пројекција архетипова представља навалу несвесних жеља или мисли које вапе за артикулацијом. Несвесно је седиште нагона, либида, и енергетско је гориво за искоришћавање свих потенцијала у човеку. Када Тибетанска књига мртвих описује други бардо – чистилиште, период халуцинација, видимо да исту ствар искушавамо и у сновима. Ово чистилиште претходи рођењу у шест различитих нивоа постојања. Бардо стање сачињавају различите визије које настају у свести и с којима се суочавамо. Оне су резултат унутрашњих процеса, несвесних кармичких образаца. Као што сан поприма одлике сваког појединог спавача, тако се и бардо визије сваког човека разликују. Други бардо представља, као и сан, суочавање са сопственим психичким карактеристикама. У њему видимо властите мисли и емоције како се мењају у симболичним облицима. Наш задатак је да у свим визијама препознамо пројекцију онога што смо изражавали током живота и да распршимо све визије спознајом да су то илузије које не припадају нашем истинском бићу. У бардо-у, као и у сновима, свака нова визија представља нову могућност за човека да досегне савршенство уколико се с њом суочи.

Нужно је савладати страх, јер је он препрека за свако даље напредовање. Ма какве страховите и ужасавајуће визије да видимо (које су стварне, јер присиљавају субјект да се суочи са објектом који је опет само креација субјекта и у том смислу је исто рећи: свет духова и богова је колективно несвесно у мени и колективно несвесно је свет духова и богова изван мене), препознајмо их као своја мислена обличја. То се наши сопствени мислени облици претварају у привиђења. Не препознајући их и бежећи од њих због страха, поново ће нас патње опхрвати. Ослободити се страха значи препознати све оно што није део нашег истинског бића. То је страх од саможртовања, како каже Јунг, који пребива дубоко у сваком егу и који узрокује да се несвесне силе појаве у пуној снази. И док смо живи, треба да прођемо искуство смрти кроз снове да бисмо постигли ослобођење у себи. Снове треба искористити за суочавање са собом (својим несвесним кармичким обрасцима), за препознавање своје истинске природе и за избор смера властитог деловања, мишљења и осећања. Делима, мислима и осећањима дати исправан смер у будном стању је стање врлине – љубав, које нам омогућава да прођемо и напустимо све нивое несвесног. Миларепа каже: лоша карма се поништава тежњом ка доброти. Да бисмо се суочили са собом и препознали истину, потребан нам је унутрашњи напор или вежбање пажње и храброст. Примењујући ово на снове, проћи ћемо кроз искуство смрти и ослобођење ће наступити већ овде. Када схватимо да пролазимо кроз искуство смрти, тј. кроз чистилице у сновима, а да то искуство сачињавају наши кармички обрасци, тада је једино важно да снове искористимо да бисмо осветили те обрасце и онда их свесно разрешили и отпустили. И опет, главно је покајање све док не изађемо из чистилице.

